

**PIKKUHUILISTIEN SOITTOLEIKIT
SUZUKI-METODISSA**

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU

Musiikin koulutusohjelma

Musiikkipedagoginen koulutus

Opinnäytetyö

Kevät 2008

Ainokaisa Pitkänen

Lahden ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma

PITKÄNEN, AINOKAISA: Pikkuhuilistien soittoleikit Suzuki-metodissa

Musiikkipedagoginen opinnäytetyö, 50 sivua, 5 liitesivua

Kevät 2008

TIIVISTELMÄ

Tähän opinnäytetyöhön on koottu soittoleikkejä ja pelejä, joita käytetään Suzuki-soitonopetus menetelmässä n. 4-10 vuotiailla huilisteilla. Työ sisältää esittelyn metodista sekä ajatuksia leikkimisen teorioista, joissa tulee esille leikin perustavaa laatua oleva merkitys lapsen elämässä.

Koska soittoleikkejä ei voi leikkiä soittovihkosta nuotteja lukien, on hyvä omata korvakuulolta soittotaito. Leikeissä tarvitaan usein monien eri kappaleiden osaamista, joten korvakuulolta opittuna laajan ohjelmiston ulkoa osaaminen on helpompaa. Suzuki-metodiin perehtyminen on tärkeää ja se antaa hyvän pohjan työskentelylle soittoleikkien ja lasten kanssa. Vanhemman, soittoparin tai ryhmän mukana olo on myös välttämätöntä leikkien onnistumiseksi.

Leikit on jäsennelty erilaisten tilanteiden mukaan: uuden opetteluun, vanhan kertaamiseen ja ryhmätunnilla soittamisen mukaan, ja niistä on samalla näkyvillä selkeät ohjeet kuvineen. Leikkejä on esitelty suuri määrä. Kuvien käyttö harjoittelussa viehättää ja motivoi lapsia. Soittopelien tuoma jännitys luo myös otolliset olosuhteet runsaalle harjoittelulle ilman pakottamista.

Ryhmätunneilla käytettyjen leikkien kirjo on laaja: on leikkejä, joissa saadaan valmiuksia soittamiseen ja leikkejä, joissa kehitetään muototajua. Piirissä tapahtuvissa leikeissä, joissa soittajien määrä lisääntyy, vähentyy tai vaihtuu, on liikkuminen osa toimintaa. Lasten vanhemmatkin osallistuvat joihinkin leikkeihin. Perinteisimpiä ovat soiton laadun parantamisleikit.

Muita luovia musiikilla leikkimisen tapoja on tuotu myös esille. Lapsi nauttii keksiessään itse sävelmiä ja kuullessaan toisen soittamana niitä. Musiikki antaa oman värinsä satuihin ja tarinoihin. Leikki kuuluu olennaisena osana lapsen elämään ja sitä käyttäen soitonopetusta voidaan kehittää mielekkäämmäksi.

Avainsanat: Suzuki-metodi, huilunsoitto, leikki ja soittoleikki

Lahti University of Applied Sciences
Faculty of Music Pedagogy

PITKÄNEN, AINOKAISA: instrument playing games of little flutists in Suzuki
Method

Bachelor's Thesis in music pedagogy, 51 pages, appendixes 5 pages

Spring 2008

ABSTRACT

Flute playing and other games used in tutoring children from ages 4-10 according to the Suzuki method have been collected for this thesis. The work contains an introduction to the method and some thoughts concerning the theories about children's play. These theories reveal the essential significance of play in a children's life.

It is helpful to have the ability to play by ear, because the flute playing games cannot be executed while simultaneously reading music from the textbook. The games require a large repertoire of pieces and knowing them by heart is easier when they have been learned by ear. It is important to know the Suzuki method thoroughly, since it gives a solid foundation in working with children generally and these instrument playing games. Participation of a parent, duet partner or group is also essential in making the games successful.

The games have been organized on the basis of different situations like learning something new, revision of previously learned things and playing flute in group lessons. Clear instructions with pictures of these situations are also shown in the textbook. A great deal of games are introduced. The use of pictures in practising fascinates and motivates the children. The excitement of instrument playing games is also an important factor in creating fruitful circumstances for plenty of practise without compelling.

The variety of games used in the group lessons is wide. There are games for instrument playing and games for developing sense of form. The round games with increasing, decreasing or varying amount of players include physical exercise as part of the action. Even the parents participate in some of the games. The most traditional of these games are the ones that aim to develop the quality of instrument playing.

Other creative ways of playing with music are also presented. It is very enjoyable for a child to invent tunes him- or herself and to hear someone else play them. The music adds its own colour to fairy tales and stories. Playing is an essential part of a child's life. Using children's play the instrument pedagogy can be developed to become more meaningful.

Key words: Suzuki method, flute playing, game and instrument playing game

SISÄLLYS

1 JOHDANTO

2 PIENTEN LASTEN SOITONOPETUS	2
2.1 Musiikilla leikkiminen	2
2.2 Suzuki-metodin esittelyä	5
3 SUZUKI - LEIKKIEN ESITTELYÄ	9
3.1 Uuden asian harjoitusleikit soittotunnilla tai kotona	10
3.2 Kertausleikkejä soittoparin tai vanhemman kanssa	14
3.3 Soittoleikit ryhmässä	19
3.3.1 Lämmittely- ja valmistelevat leikit	21
3.3.2 Muotoleikit	27
3.3.3 Piirissä tapahtuvat leikit	31
3.3.4 Leikit kuvakorteilla	35
3.3.5 Tietyn asian hiomisleikit	36
3.3.6 Leikit, joihin vanhemmat osallistuvat	39
4 MUITA LEIKIN MUOTOJA	40
4.1 Improvisointi	40
4.2 Sadutus ja tarinasäveltäminen	40
5 POHDINTA	42
LÄHTEET	49
LIITTEET	51

1 JOHDANTO

Kiinnostuin aikoinaan Suzuki-metodista didaktiikan vierailu käynnillä Käpylän musiikkiopiston huilusuzuki-ryhmässä. Olen aina ollut viehättynyt pienten opettamisesta, joten innostuin asiasta ja tein kaksi kansainvälistä Suzuki-opettajatutkintoa. Valmistuttuani soitonopettajaksi Päijät- Hämeen konservatoriosta v.1990 aloitin oman toiminimen alla opettamisen, omalla suomalaisella sovelletulla Suzuki-metodillani, johon kuului metodin mukaisesti runsaasti ryhmätunteja, joissa käytettiin soittoleikkejä.

Pienten lasten soitonopetus on kehittynyt paljon: lapset eivät ole enää pieniä aikuisia, vaan täysivaltaisia oman elämänvaiheensa kokijoita. Uusissa opetus-suunnitelmissa korostetaan oppijan omista lähtökohdista lähtevää opetusta, pienten lasten kohdalla tämä voisi merkitä leikkien oppimista. Opetuksen sosiaalinen puoli on myös esillä: pyritään yksin soitosta yhdessä soittoon. Esimerkiksi Colours Keys -metodi, Montessori-musiikkikasvatus ja Suzuki-metodi ovat vieneet osaltaan pienten lasten opetusta kohti heidän omaa maailmaansa. Täysin omaehtoisesta musisoimisesta lähtevässä tarinasäveltämisessä lapset taas luovat itse musiikkinsa ja soittavat sitten omia luomuksiaan.

Englanninkielistä Suzuki-materiaalia on runsaasti, esimerkiksi American Suzuki Journal -lehdissä on mainostettu useita eri soittoleikki- ja pelikirjoja. Suomalaista materiaalia aiheesta ei tiettävästi ole. Suzuki-opettajakoulutuksessa olevat tutustuvat leikkeihin seuraamalla ryhmätunteja. Itse olen seurannut kauan alalla toimineiden Suzuki-opettajien ryhmätunteja Suomessa sekä ulkomailla ja kerännyt niistä käyttökelpoisia soittoleikkejä. Olen seurannut sekä huilun että muiden soittimien ryhmätunteja. Erityisesti viulun ja sellon ryhmätunneilta olen saanut paljon ideoita. Suzuki-opettajatutkintojen kirjallisia tehtäviä tehdessäni kerääntyi myös materiaalia, joita käytän hyväksi tässä opinnäytetyössäni. Kävin läpi myös muistiinpanot pitämistäni ryhmätunneista vuosina 1990-1997. Olin laittanut jo silloin merkintöjä muistiinpanoihini leikeistä, jotka olivat olleet hyviä. Myös monet leikkiä käsittelevät ja sivuavat kirjat ovat olleet apuna tiedon

keräämisessä. Eräs Suzuki-opettajakollega sanoi kuullessaan aiheeni, että on hyvä, että leikit kerätään yksiin kansiin.

Tutkimustehtäväni on koota yhteen ja jäsentää erityisesti Suzuki-metodissa käytettyjä leikkejä, jotka tukevat pienten lasten (4-8 vuotiaat) iloa soittaa ja oppia uutta, vahvistaa jo osattua ja pohtia mikä merkitys leikeillä on oppimisessa. Käyn läpi leikkejä jaotellen ne soittoparin tai opettajan kanssa tapahtuviin, kotona tapahtuviin ja ryhmätuntileikkeihin. Tässä työssä pyrin vastaamaan kysymykseen: Millaisia soittoleikkejä on olemassa ja mitkä ovat edellytykset niiden käytölle ja miten ne innostavat lasta soittamaan?

2 PIENTEN LASTEN SOITON OPETUS

2.1 Musiikilla leikkiminen

Leikkiessään pieni lapsi luo jotain omaa ja hallitsee omaa maailmaansa. Hän voi rakentaa legoilla pitkiä aikoja keskittyneesti, eikä häntä tarvitse pakottaa tai houkutella siihen. Kuuluisa sellisti Jaqueline Du Pree viihtyi lapsena tuntikausia soittimensa ääressä; hän ikäänkuin leikki soittimellaan, soitin oli kuin kaveri hänelle (Maijala 2003, 15). Miten tämä innostuksen tila saavutetaan ja miten tämä ylipäättänsä on mahdollista?

Helposti ääntä tuottavan soittimen ääressä, esimerkiksi pianon ääressä, pieni lapsi käy kokeillen keksimään kaikenlaisia ääniä, sointuja ja melodioita. Näin hän improvisoimalla luo oman musiikkinsa, ottaa sen hallintaansa ja on sen johtaja. Itse vietin pienenä ukin harmonin ääressä pitkiä aikoja keksien ukkosen pauhuja ja auringonsäde-tunnelmia, vaikka en ollut vielä aloittanut musiikin opintoja. Minulla oli omat mielikuvakappaleeni.

Kun pieni lapsi käy soittamaan, hän ottaa oman musiikillisen ympäristönsä hallintaansa, tapailee lauluja tai sävelkulkujia, joita hän on kotonaan tai lähipiirissään kuullut ja siinä samassa keksii omiaan. Tässä vanhemmat voivat vaikuttaa lapsen musiikilliseen ympäristöön. Eräs nuori oppilaani meni usein vaatehuoneeseen omaan rauhaan leikkipianonsa kanssa ja etsi tuttuja melodioita pitkät tovit. Huiluorkesterissa soittamamme "Harry Potter"- elokuvan melodiat saivat kunnian löytyä myös leikkipianosta.

Tuovilan (2004, 103-107) mukaan lasten tapoja leikkiä musiikilla on seuraavanlaisia:

1) Vapaat musiikkileikit

Lapset musisoivat omaehtoisesti ja kokonaisvaltaisesti omalla vapaa-ajalla kenenkään osallistujan opettamatta. Aikuiset eivät ole useinkaan tietoisia näistä leikeistä.

2) Neuvotut musiikkileikit

Joku osallistuja tarvitsee neuvoja leikin jatkumiseksi, esimerkiksi kaveri neuvoo miten jotain soitinta soitetaan sen verran, että voidaan soittaa yhdessä. Neuvominen on vastavuoroista.

3) Ohjatut musiikkileikit

Opettajien ja oppilaiden välinen leikki opetustilanteissa. Opettaja osallistuu tasavertaisena toimijana leikkiin.

Tuovila tähdentää, että ohjatussa leikissä on opettajan hyväksyttävä ja opiskeltava lasten kuulonvaraisesti ja kokonaisvaltaisesti ilmentämä musiikki. Lapset eivät tarvitse musiikkileikkeihinsä nuotteja, koska eivät ole tottuneet tallentamaan tekemäänsä musiikkia nuoteiksi. Sen sijaan musiikki taltioituu korvakuulolta lauluiksi, loruiksi ja leikeiksi. Tässä kohtaa näen selvän yhtymäkohdan Suzuki-metodissa käytettyihin soittoleikkeihin.

Leikkiteorioita

Jean Piaget (1962), joka vaikutti kognitiiviseen leikkiteoriaan, jakoi leikin kolmeen kehitysvaiheeseen. Harjoitteluleikissä (n. 2kk-2 v.) tiettyjä toimintoja toistetaan toiminnan tuottaman mielihyvän vuoksi. Leikki on uuteen koordinaatioon perustuvan taidon hallitsemista, esimerkiksi esineisiin tarttuva ja niitä pudotteleva pikkulapsi on tällainen. Symbolisessa leikissä (n. 2-4/5 v.) leikki on jäljittelevää, esimerkiksi kotia ja kauppa leikkivät lapset. Siihen liittyy myös muuntavia tekijöitä, kuten kahvin kaataminen tyhjään kuppiin. Symbolisessa leikissä lapsi ei ole vielä täysin sosiaalistunut, ja hän voi käsitellä leikin kautta toiveita, ihailujaan ja konflikteja. Sääntöleikeissä (n. 6-7 ikävuodesta eteenpäin) lapsen minäkeskeisyys vähenee. Sääntöleikeissä lapsi voi ilmaista keskenään kilpailevia tarpeita sosiaalisesti säädetyllä tavalla. Pelien säännöt voidaan välittää suullisena perinteenä tai lapset voivat laatia niitä spontaanisti ryhtymällä esim. heittelemään jonkin toverinsa lakkia kädestä käteen yrittäen estää lakin omistajaa saamasta sitä käsiinsä. (Elkind 1996, 110-115.)

Lindqvist tuo esille Buhlerin (1948) teorian, jonka mukaan leikissä voidaan erotella viisi vaihetta: 1) toimintaleikit, 2) mielikuvitusleikit, 3) reseptioleikit (kuvien katseleminen, satujen kuunteleminen), 4) rakenteluleikit ja 5) yhteisleikit (Lindqvist 1998, 51).

Vygotskin (1978) mukaan leikki on todellisuuden sisäistämistä. Leikki tuottaa kehitystä ja luo lapselle lähikehityksen vyöhykkeen. Lähikehityksen vyöhyke on alue, joka sijaitsee sen hetkisen kehitystason ja mahdollisen kehitystason välillä. Sen hetken kehitystaso viittaa itsenäiseen osaamiseen, ja mahdolliselle kehitystasolle lapsi yltää yhdessä aikuisen tai osaavempien tovereiden kanssa. (Piironen, 2004, 362.) Suzuki-metodin ryhmätunneilla lapsi on juuri tässä lähikehityksen vyöhykkeessä, koska ryhmätunneilla on yleensä eritasoisia lapsia mukana. Leikit ovat pääosin toiminnallisia sääntöleikkejä, joita leikitään yhdessä. Leikin välineenä ovat osatut laulut (soittokappaleet).

2.2 Suzuki-metodin esittelyä

Suzuki-filosofian mukaan jokaisella lapsella on kyky oppia, kun lapsella on musiikillinen ympäristö, hyvä opettaja, lapsen oma kehitysaikataulu otetaan huomioon ja lapsi harjoittelee säännöllisesti. Lapsia ei testata ennen opiskeluun pääsemistä tämän periaatteen johdosta. Suzuki-metodin luoja, japanilaisen Shinichi Suzukin (1898-1998) mukaan yksi pienten lasten oppimisen lähtökohdista on äidinkielen oppimisen mallin lisäksi leikki. Se tapa, jolla lapsi oppii oman äidinkielensä, on luonnollinen tapa oppia myös musiikin kieli ja soittotaito. Lapsi ympäröidään kauniilla musiikilla (soitettavilla kappaleilla) ja hän matkii kuulemaansa ja näkemäänsä, kun aluksi vanhempikin soittaa lapselle tulevaa soitinta. Kun lapsi käy sitten vanhemman avulla ja opettajan ohjeiden avulla soittamaan, on jokaisella oma soittopari ja yhteiset ryhmätunnit toisten soittavien lasten kanssa. Mallin näkeminen ja kuuuleminen on näin monella tapaa taattu. (Bigler & Lloyd-Watts 1979, 1-2.)

Suzuki-leirillä Ellivuorella belgialainen viuluopettaja Koen Rens kertoi luennollaan (5.7.06) vanhemmille erään leikin pienen pojan kanssa kyynärpään oikeassa asennossa pitämiseksi: Pöydällä oli kaksi autoa, toinen opettajan ja toinen oppilaan. Oppilas soitti harjoiteltavan kohdan, jos kyynärpää oli oikein, oppilaan auto meni eteenpäin, ja jos kyynärpää oli epäsuotuisassa asennossa, opettajan auto meni eteenpäin. Ja arvaattekos, miten oppilas halusi, että hänen autonsa olisi ensimmäiseksi maalissa ja miten hän halusi soittaa hyvin!

Toinen tapa leikkiä on ryhmätunneilla tapahtuva korvakuulolta opituilla kappaleilla leikkiminen. Esimerkiksi samaisella leirillä viuluopettaja ja lapsiryhmä soittivat unisonossa kappaletta, yhtäkkiä opettaja lopetti ja laittoi jousen pään päälle ja lapset tekivät samoin, ja sitten kun opettaja kävi jatkamaan kappaletta, lapsetkin jatkoivat kappaletta. Näin edettiin kappaletta eteenpäin ja lapset seurasivat tarkkaavaisina milloin opettaja teki jotain poikkeavaa, ja lapsista se oli hauskaa!

Edellytykset leikeille

Jotta päästään leikkimään, opettajan pitää järjestää säännöllisesti ryhmätunteja. Ne kuuluvat opetukseen olennaisena osana eivätkä täten ole tunteja, joista voidaan jäädä pois. Toinen tärkeä seikka on se, että pitää olla yhteistä soitettavaa (yhteinen kerrattava ohjelmisto), näin päästään nauttimaan yhteisistä taidoista. Kolmas asia tulee luonnostaan korvakuuloltasoiton johdosta: pitää soittaa ilman nuotteja.

Ryhmätunneilla leikitään jo osatuilla kappaleilla ja näin hiotaan ja varmistetaan vielä taitoja. Vaikka kaikki soittavat samaa kappaletta yhtäaikaan, se ei ole niin helppoa kuin luulisi. On vaativaa tehdä asioita yhtäaikaan kaverin kanssa ja soittaa vielä samalla puhtaasti (intonaation oppiminen). Lapsi, joka ei vielä osaa kappaletta, jota soitetaan yhdessä, istuu kyseisen kappaleen ajan. Ryhmätunti pyritään suunnittelemaan niin, että mahdollisimman moni pääsisi osallistumaan soittoon koko ajan.

Soittotunnit ja ryhmätunnit

Suzuki-metodissa lapsi käy yleensä omalla lyhyellä soittotunnillaan kaksi kertaa viikossa yhdessä vanhemman kanssa. Lapsella on soittopari, he kuuntelevat toistensa tunnit. Näissäkin hetkissä käytetään leikinomaisia harjoituksia ja soittopelejä. Näiden lisäksi ryhmätunteja on joillakin joka toinen viikko ja joillakin kerran kuukaudessa. Ryhmätunnin tarkoitus on kerrata ohjelmistoa leikkien ja kasvattaa sosiaalisuutta, jota toki on soittohetkessäkin, koska soitto-kaveri ja hänen vanhempansa ovat myös tunnilla. Suomen Suzuki-yhdistys järjestää kaksi kertaa vuodessa kansallisia leirejä, joissa lapset soittavat isommissa ryhmissä. On myös kansainvälisiä leirejä, joissa eri kansallisuuksiin kuuluvat lapset soittavat yhdessä.

Yhteinen ohjelmisto

Suzuki-metodissa jokaisella soittimella on oma tarkkaan suunniteltu ohjelmistonsa, jonka kautta opiskellaan soittimen hallintaa ja musiikin tuntemusta. Jotkut kappaleet ovat yhteisiä kaikkien soittimien kanssa, joten niitä voidaan soittaa yhteiskonserteissa. Kappaleet ovat nykyisin CD-äänitteellä ja ne opiskellaan korvakuulon, opettajan mallisoiton ja opettajan ohjeiden avulla. Jokainen kappale sisältää tärkeän askeleen kohti soittimen hallintaa, kuten tikapuiden askelmat kohti kattoa. Muitakin viehättäviä kappaleita käytetään lisäohjelmistona, mutta niitä ei kertauksen avulla pidetä jatkuvasti mielessä.

Huilusuzuki-ohjelmiston on koonnut Toshio Takahashi. Vihkoja on julkaistu nykyään 11 eri tasoa aina ammattitasolle asti. Kaikki käyvät saman ohjelmiston läpi, mutta muutakin ohjelmistoa soitetaan varsinkin pidemmällä olevien kanssa. Erityisesti on huomioitava, että nuotinluku opetellaan eri ohjelmistolla ei-tutuista kappaleista ilman opettajan mallisoittoa. Tämä siksi, jotta lapsi ei voisi turvautua korvakuulolta soittotaitoonsa, vaan joutuisi todella lukemaan ja tietämään nuottien merkityksen. Nuotinluku aloitetaan yleensä yhden tai kahden vuoden kuluttua soiton aloittamisesta riippuen lapsen aloitusiästä.

Itse olen tehnyt oman version alkuperäisistä 1-2 vihkoista. Olen suomalaistanut ohjelmistoa korvaten osan kappaleista suomalaisilla lastenlauluilla, jotka sisältävät samoja opetusaskeleita kuin alkuperäinen kappale. Esimerkiksi alkuperäisen vihkon alun pari japanilaista lasten laulua ovat outoja suomalaisille lapsille varsinkin ensimmäisinä soitettavina kappaleina, vaikka olisivatkin kuunnelleet ne hyvin.

Korvakuulosoitto

Kaikki soitettavat kappaleet ovat CD-levyllä. Lapsen vanhempi huolehtii siitä, että äänite soi päivittäin kotona ja näin kappaleet tulevat tutuksi ennen kuin niitä käydään soittamaan. Lapsella on siis valmiina kuulokuva kappaleesta ja näin

korvakuulolta soitto onnistuu. Opettaja näyttää pienen palan, joka voi sisältää lyhimmillään vain pari nuottia, ja sitten oppilas matkii perässä. Perinteisessä opetuksessa kappale on yleensä ensiksi tuntematon ja sitten lopuksi tulee tutuksi, mutta Suzuki-metodissa lapsi lähtee tapailemaan kappaletta, jonka hän tuntee täysin etukäteen. Koska CD-levyä kuunnellaan aina alusta loppuun, pysyvät vanhatkin kappaleet mielessä ja kertaussoiton avulla sormissa. Näin mahdollistuu myös ryhmätuntien yhteissoitto. Suzuki-lapselle ei tuota vaikeuksia muistaa useita vanhoja kappaleita, koska korvakuulomuisti kehittyy huimasti sitä käytettäessä. Tätä taitoa käytetään juuri ryhmätuntien leikeissä hyväksi.

Ensimmäisen ja toisen Suzuki-vihkon kappaleet ovat enemmänkin lyhyitä ja näin sopivia leikkeihin. Seuraavien vihkojen kappaleet ovat pidempiä, mutta yleensä niiden soittajat eivät enää olekaan leikki-ikäisiä (4-8 vuotiaita). Toshio Takahashin 1. vihkossa ovat seuraavat listassa näkyvät kappaleet. Vieressä on edellä mainitusta vihkosta soveltamani “ Iloinen huilisti 1” -vihkon ohjelmisto. Nämä ovat siksi tässä esillä, jotta syntyisi kuva millaisia lauluja käytetään ja minkä tyyppiset soveltuvat leikkeihin.

TAKAHASHI: HUILUVIHKO 1 PITKÄNEN: ILOINEN HUILISTI 1

alarekisteri

Maijan karitsa	f g a c	Lintulaulu (aurinkolaulu)	a h
Tulikärpäset (Japanil.)	e a g a h	Oravainen pienoinen	g a h
Auringon noustessa (Japanil.)		Pullalaulu	b c b g
Kukkuu kuusikko soi	f g a b c	Satu meni saunaan	f g a b c
Kevätsää lämmittää		Soudetaan	
		Tiikin taakin tikka	
		Kevätsää lämmittää	

keskirekisteri

Tuiki tuiki tähtönen		Tuiki tuiki tähtönen	
ja variaatiot		Pienet sammakot	
Täti Maija		Paattilaulu	mollilaulu
<i>ylä-ääniä</i>			
Ghys: Amaryllis	c3	Marssi	c3
Suzuki: Allegro		Karuselli	
Mehiläinen		Bellman: Kevätlaulu	fis

ala- ja keskirekisteri

Bayly: Kauan kauan sitten	legato	Työkello	legato
Shcubert: Kehtolaulu			
Taki: Rauniolinna	mollilaulu	Pii pii pikkuinen lintu	d-molli
			cis

kaikki edelliset rekisterit, sekä pidempiä kappaleita

BacH: Menuetti G I	Händel: Gavotte C
Bach: Menuetti G II	Mozart: Menuetti F
Bach: Menuetti G III	Taivas on sininen ja valkoinen a
Händel: Bourree G	Bach: Menuetti G I

3 SUZUKI-LEIKKIEN ESITTELYÄ

Millaisia leikkejä on olemassa?

Vanhoista perinteisistä leikeistä on soittoversoita. Suzuki-opettajien pitämiltä ryhmätunneilta olen kirjoittanut ylös erilaisia leikkejä ja olen myös itse keksinyt soittoleikkejä. Materiaalia on kerätty lähinnä vuosina 1990-1997. Erityisesti olen

saanut vaikutteita Suzuki-sello-opettajan Anja Majan käyttämistä leikeistä. Pianistien soittoleikit ovat eri tyyppisiä, koska pianon kanssa ei voi liikkua ja niitä ei ole luokassa yleensä kovin monelle soittajalle. Tässä opinnäytetyössä on keskitytty huilistien soittoleikkeihin, useita samanlaisia leikkejä käytetään viulujen ja sellojenkin ryhmätunneilla. On tärkeää huomata, että nämä soittoleikit eivät onnistu nuoteista soittaen. Nuotinluvun opettelemiseen tarkoitettuja leikkejä ei ole tässä esitelty, jotkut leikit tosin antavat valmiuksia niihinkin taitoihin.

Leikit voidaan jakaa eri käyttötarkoitusten mukaan:

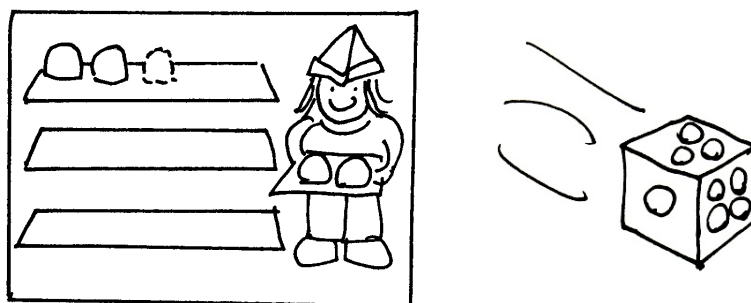
1) Uuden harjoitteluun tarkoitetut	(ensin opettajan kanssa tunnilla ja sitten vanhemman avulla kotona)
2) Kertaukseen soveltuvat	(opettajan tai soittoparin kanssa tunnilla ja sitten vanhemman kanssa kotona)
3) Ryhmätunneille soveltuvat	(yhdessä toisten lasten kanssa)

3.1 uuden asian harjoitusleikit soittotunnilla ja kotona

Suzuki-metodissa kappaleesta opetellaan aina uusi asia ensin (uusi sormitusvaihdos, hankala tekninen kohta ym.) ja sitten vasta aloitetaan kappaleen opettelu alusta säe säkeeltä, joskus jopa muutama sävel kerrallaan. Tätä pientä askelta harjoitellaan kotona huolellisesti. On hyvä muistaa, että nämä soittopelit ovat tarkoitettut noin 4-8 vuotiaille ja onnistuvat kotona vain yhdessä vanhemman kanssa, kun malli pelistä on soittotunnilla nähty. Vanhempi opettaa näin lapselle säännölliset harjoittelutavat. Laatu on tietysti tärkeämpi kuin määrä, mutta taitojen oppiminen ylipäänsä vaatii useita toistoja.

1) Kuvan täyttö

Esimerkiksi pullalaulua voidaan harjoitella seuraavasti: paperilla on leipurin tyhjät hyllyt. Aina kun lapsi harjoittelee vanhemman kanssa yhden kerran pullalaulun, piirretään pullan kuva leipurin hyllylle. Lintulaulussa piirretään lintuja oksille. Tarkoitus on saada hyvin konkreettisesti näkyville kuinka paljon lapsi on harjoitellut: ”Näin ahkera olet ollut !” Usein lapsi haluaa koko hyllyn täyteen, ja samalla tulee vahvistettua uusia taitoja.

2) Arpakuution heitto

Heitä arpakuutiota ja soita silmäluvun määrä uutta sormitusvaihdostasi tai harjoiteltavaa kohtaa (ei siis koko laulua). Kannattaa hankkia monikulmakuutio, jossa suurin numero on 12! (Jos tulee ykkönen, soitetaan yksi opettajalle, yksi äidille, yksi soittoparille, yksi nallelle...).

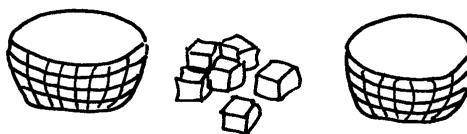
3) Taulukon täyttö

Laitetaan rasti tai tarra kunkin päivän ja kappaleen kohdalle aina, kun kappale on soitettu kerran. Tämä sopii silloin tällöin käytettäväksi, ei jatkuvaan käyttöön!

	MA	TI	KE	TO	PE	LA	SU
	X						
							
							

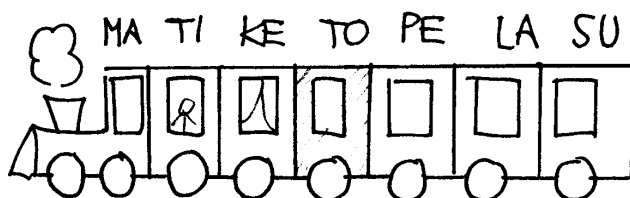
4) Oppilaan ja opettajan korit

Piirretään liitutaululle tai paperille kaksi tyhjää koria. Kun oppilas soittaa harjoiteltavan kohdan hyvin, hänen koriinsa piirretään karkin kuva ja kun kohta ei mene niin hyvin kuin voisi, opettajan kori täyttyy. Koria voidaan täyttää tieytysti muillakin mieluisilla asioilla. Tämä auttaa hiomaan opeteltavaa asiaa todella taitavaksi suoritukseksi! Pöydällä voi olla myös korissa legoja ja siitä siten jaetaan oppilaalle tai opettajalle legoja.

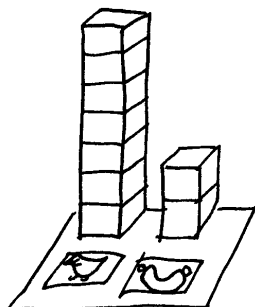
5) Väritä kuva

Väritetään osa kuvasta aina, kun on yhden kerran harjoiteltu uutta kappaletta tai sen osaa. Lasta kiinnostaa valita väri ja väritettävä kohta!

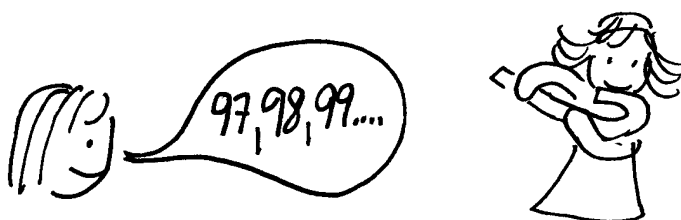
6) Ennätystornisoitto

Aina kun lapsi on harjoitellut uuden askeleensa, lisätään yksi lego torniin. Kuinka pitkä torni tulee ennen seuraavaa soittotuntia? Tässä näkyy hyvin konkreettisesti harjoittelukerrat! Lapsi voi kerätä myös eri kappaleille torneja ja päättää, mikä laulu saa pisimmän tornin?

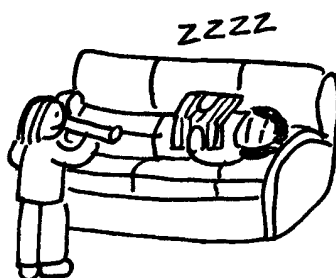
7) Maailmanennätyssoitto

Pyritään tekemään oma maailmanennätys. Vanhempi laskee ääneen, kun lapsi toistaa yhtä sormitusvaihdosta. Oma tyttäreni teki aikoinaan 5-vuotiaana ennätöksensä, kun soitti Pienet sammakot -laulun uutta sormitusvaihdosta (g -e) sata kertaa peräkkäin! Sopii kahden sävelen vaihtoihin, eli hyvin lyhyihin paloihin. Lapsi innostuu usein soittamaan vielä vähän paremman ennätyksen kuin edellisellä kertaa.

8) Nukkuvan isän herätys

Isä päättää, mikä kappale herättää hänet ja lapsi yrittää soitollaan löytää sen kappaleen! Laulujen kuvakorteista isä voi valita kappaleensa.

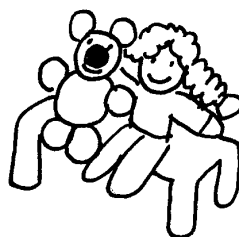
9) Roolileikit

Äiti onkin oppilas ja lapsi opettaja (äiti on tahallaan vähän huono...) tai isä on oppilas.

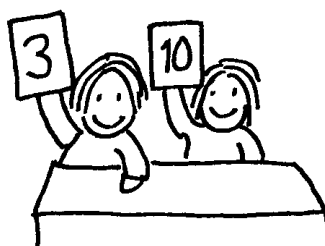
10) Konsertti pehmoleluille

Lapsi laittaa pehmo-eläimet nätti istumaan kuin konsertissa ja soittaa niille. Hän voi myös äidin kanssa kirjoittaa konserttiohjelman. Mikähän on tänään nallen mielikappale?

11) ”Huilu-idols”

Lapsi esittää eri soittajia, ja vanhempi antaa pisteitä. Tässä leikissä tyttäreni soitti joillekin tahallaan huonosti ja toisille hyvin. Sitten on jännittävää seurata, kukahan sai eniten pisteitä? Lautakuntaanhan voi kutsua vielä kaverinkin!

3.2 Kertausleikkejä soittoparin kanssa tai vanhemman kanssa kotona

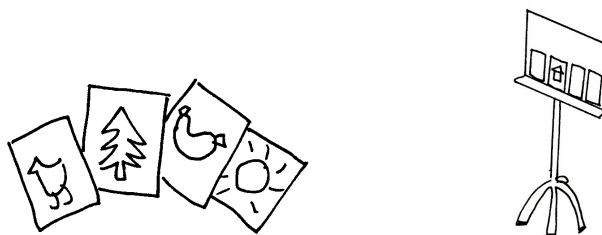
Suzuki-metodissa kertaus eli opittujen peruskappaleiden ylläpito on olennainen osa opetusta. Kertauksessa kappaleen sormitukset automatisoituvat, jolloin voidaan keskittyä soiton laatuun, sävelpuhtauteen ja muihin musiikillisiin seikkoihin. Kertauksessa tapahtuu myös se, mikä on jokaisen opettajan toive: taidon siirtyminen lyhytkestoisesta muistista pitkäkestoiseen.

Kun tietty määrä uusia kappaleita on opittu, voidaan pitää kertausjakso pelien avulla. On myös tapana, että soittotunti päätetään vanhaan jo hyvin osattuun kappaleeseen, ja näin oppilaalle jää hyvä mieli tunnista. Lapselle vanhan kappaleen osaaminen tuottaa iloa. Nämä leikit ovat yleensä käytössä, kun

soitetaan lyhyitä lastenlauluja. Koska peleihin tarvitaan usein monia lauluja, jotkut laulut voivat olla eri sävellajissa, esimerkiksi makkaralaulu G-duurissa ja F-duurissa. Seuraavia pelejä voidaan käyttää yhdessä opettajan tai soittoparin kanssa; uusien kappaleiden opetteluun ne eivät sovellu, koska peli tai leikki ei pääse etenemään.

1) Kuvakortista soitto

Aina, kun oppilas on saanut kappaleen valmiiksi, eli pystynyt soittamaan sen pianosäestyksen kanssa, kappale siirtyy kerrattaviin ja siitä annetaan kuvakortti (ne voidaan antaa myös kertausjakson alussa). Esimerkiksi Oravan kehtolaulun kortissa on oravan kuva. Kun lauluja on kertynyt kolme tai neljä, laitetaan niiden kuvakortit tyhjä puoli oppilaaseen päin nuottitelineelle. Lapsi kääntää yhden oikein päin ja soittaa sen. Lasta viehättää jännitys: mikähän kuva tulee? Aluksi myös lisälauluista voi antaa kortin.

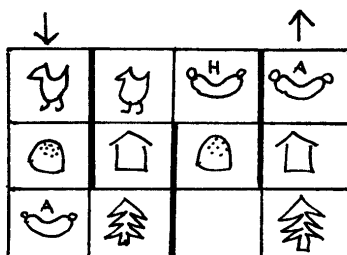
2) Soittohyrrä

Ympyrä jaetaan vähintään kuuteen osaan, jolloin pitää olla kuusi vanhaa kappaletta (tai neljä kappaletta, joista osa on transponoitu). Piirrettään kappaleiden kuvat ja laitetaan nuoli pyörimään ja soitetaan nuolen osoittama kappale. Tätä voi soittopari tehdä vuorotellen. Nuoli saattaa jatkuvasti mennä samojen kappaleiden kohdalle ja jotkut kappaleet saattavat kokonaan jäädä pois. Tämä yksistään jo viehättää lapsia.

3) Nopan heitto ruudulla

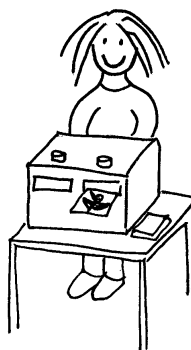
Pelilaudalla on osatut kappaleet kahteen tai kolmeen kertaan. Jokaisessa ruudussa on yhden vanhan kappaleen kuva. Noppaa heitetään ja sen mukaan valittu merkki etenee ruuduilla. Se kappale soitetaan, mihin merkki pysähtyy. Yhdelle tyhjälle ruudulle voi keksiä hassun erikoistehtävän (pompi ja soita)! Lapset odottavat sitä ruutua yleeensä innokkaasti.

Muunnelma: pelissä voidaan käyttää legoja pisteinä, osatusta kappaleesta saa yhden legon. Se, joka on ensin maalissa, saa yhden lisälegon. Kappaleet voi myös arvottaa, joistain saa enemmän pisteitä kuin toisista. Lapsi tykkää itse määrätä kuinka monta pistettä saa kustakin kappaleesta. Lopussa lasketaan kierroksen pisteet.

4) Kertauslaatikko

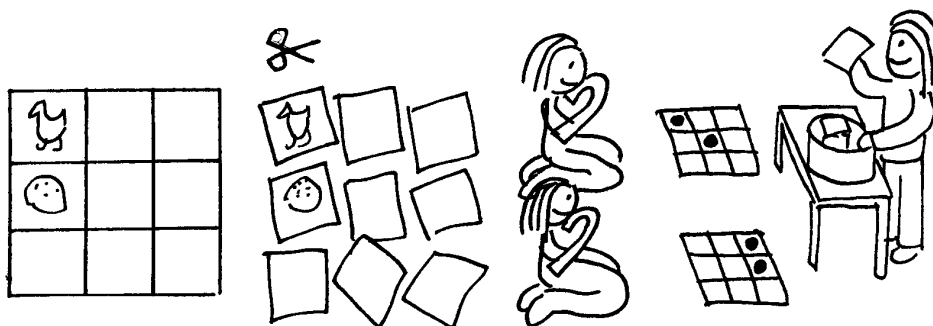
Hankitaan pahvilaatikko, johon tehdään kaksi ”nappia” ja kaksi ”postiluukkua”, joista tilatut kappaleet tulevat ulos. Toisesta napista painamalla lapsi saa helpon vanhan kappaleen ja toisesta vaikean vanhan kappaleen. Opettaja laittaa laatikon sisälle helppojen ja vaikeiden postiluukkujen kohdalle kyseisten laulujen kuvakortit. Lapset haluavat usein tilata ja soittaa vain vaikeita ja haluavat soittaa laatikon tyhjäksi.

5) Bingo parin kanssa (tai ryhmässä)

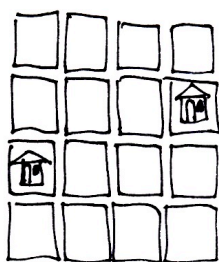
Tarvitaan 3 x 3 palan ruudukko, jos oppilaalla on yhdeksän vanhaa kappaletta (tässä on usein mukana hyvin yksinkertaisia lisäkappaleita). Harvemmin käytetään 16 palan ruudukkoa: silloin on jo kyseessä koko soittovihkon kertaus. Opettaja tekee ruudukoita, joihin tulee yhdeksän laulun kuvat, joka ruudukkoon eri järjestyksessä (osa lapsista ei osaa vielä lukea). Jos käytetään kappaleiden numeroita tunnisteina, käy ruudukon täyttäminen lapsiltakin. Tällöin tulee olla esillä lista numeroa vastaavista kappaleista sekä arpalapuissa numerot yhdestä yhdeksään.

Yhdestä ruudukon kopiosta leikataan kuvat arpalapuiksi, taitetaan ja laitetaan purkkiin. Lapsi tai opettaja nostaa arpalapuista soitettavan kappaleen kuvan ja kyseinen kappale soitetaan yhdessä. Kun se on soitettu, laitetaan merkki kuvan päälle ja kuka saa suoran ensimmäisenä on voittaja. Peliä jatketaan vielä: kuka tulee toiseksi, kolmanneksi jne. kunnes kaikki ovat saaneet bingon. Merkkeinä voidaan käyttää legoja tai mehupullon korkkeja.

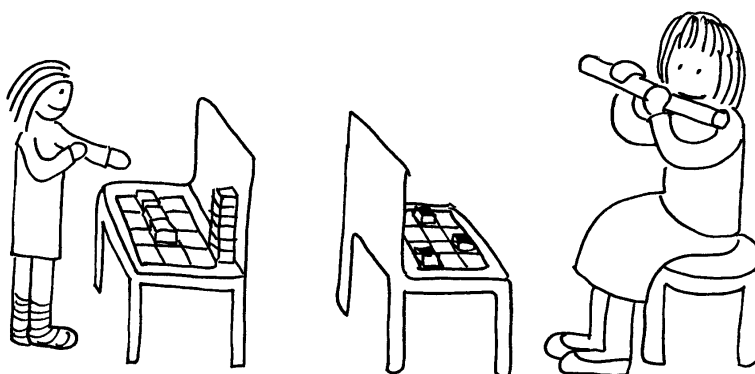
6) Muistipeli (kaverin kanssa)

Tarvitaan 4 -10 osattua kappaletta. Jokaisesta laulusta on kaksi kuvakorttia, jotka seikoitetaan ja laitetaan kuvapuoli alaspäin pöydälle tai alustalle. Kaksi erikoiskorttiakin (sihise ja hypi!) voidaan ottaa mukaan. Kukin etsii vuorollaan paria, kaksi korttia kerrallaan nostaen ja laittaen takaisin, jos ne eivät ole samanlaiset. Kun pari on löytynyt, soitetaan kappale joko yksin tai parin kanssa. Tavallisesta muistipelistä poiketen parin löytäjä ei saa uutta vuoroa. Peli on sitä mielenkiintoisempi mitä useampia lauluja on käytössä.

7) Laivan upotus (parin tai opettajan kanssa)

Kaksinpeli, jossa kummallakin on oma 3x4 ruudukkonsa, jolloin tarvitaan 12 osattua kappaletta. Ruuduissa on kummallakin samat laulut samoissa kohdissa. Ensimmäinen tapa pelata on pelin “harjoittelukierros”. Tässä esimerkissä oppilas ja opettaja pelaavat. Kunkin pelilauta, ruudukko pitää olla toiselta piilossa. Oppilas valitsee kolme peräkkäistä ruutua (eli laulua), joista tulee hänen laivansa. Laivan sijaintimerkkeinä voidaan käyttää legoja tai mehupullon korkkeja. Laivat laitetaan vain pysty- tai vaakatasoon. Opettaja ampuu soittamalla jonkun ruuduissa olevan kappaleen ja oppilas kertoo osuiko se hänen laivaansa. Opettaja merkitsee tuloksen omaan ruudukkoonsa, lego normaalisti asetettuna osumasta ja lego ylösalaisin hutista. Oppilas kääntää legon ylösalaisin saatuaan osuman. Kun opettaja on löytänyt oppilaan laivan kokonaan, vaihdetaan vuoroja, näin oppilas mallin nähtyään pääsee vuorostaan ampumaan soittamalla.

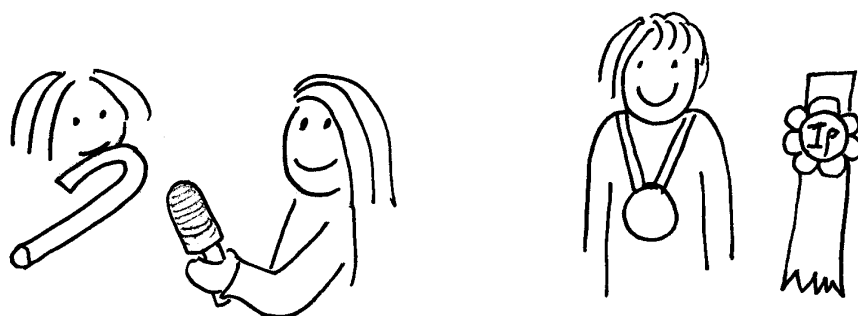
Toinen eli varsinainen tapa pelata peliä on vuorotellen ampuen, tällöin tarvitaan kaksi pelialustaa kummallekin: oman laivan sijaintia ja toisen laivan etsimistä varten. Kun käytetään merkkeinä legoja tai pullon korkkeja, alustoilla voi pelata useamman kerran. Lego normaalisti on oman laivan merkki ja lego ylösalaisin on

merkki kaverin osumasta siihen. Kun pelaaja yrittää löytää kaverin laivan toisella pelialustallaan, lego ylösalaisin on huti ja lego normaalisti osua.

8) Soiton nauhoitus

Kun tietty osa-alue on käyty ja kerrattu, kappaleet nauhoitetaan säestyksen kera.

Tästä jää kiva muisto, ja mummot ja vaarit ovat ikionnellisia lapsenlapsen omasta CD-levylahjasta!

9) Vihkojuhla

Kun useampi lapsi on soittanut ja kerrannut yhden vihkoon kaikki osa-alueet, järjestetään vihkojuhla. Lapset soittavat koko vihkoon läpi jakaen keskenään kappaleet: omat soolot ja yhteiset kappaleet. Yleensä jokainen lapsi saa yhdestä osa-alueesta yksi tai kaksi kappaletta, viimeisimmät ja vaikeimmat soitetaan yhdessä. Lapset saavat 1.vihkon “diplomin” ja (muovi)kukkaset. Yleensä juhla on jonkun kotona ja vanhemmat ovat yhdessä järjestäneet tarjoilun.

3.3 Soittoleikit ryhmässä

Ryhmätunin perusidea on se, että lapset soittavat unisonossa korvakuulolta oppimiaan vanhoja kappaleita. Koska kappaleet soivat kotona päivittäin CD-levyltä, kappaleiden mielessä pysyminen ja käyttöön otto on helpompaa.

Ryhmätunnit kuuluvat olennaisena osana opetukseen ja niiden merkitys lapselle on suuri. Leikki on mukavinta toisten kanssa ja siinä lapsi saa toteuttaa ominta itseään. Ryhmätunneilla mukana olevat lasten vanhemmat tekevät tilaisuudesta tärkeän ja merkityksellisen, ovathan he kaikki kannustamassa siellä lapsiaan.

Ryhmässä saattaa olla eri ikäisiä ja tasoisia lapsia. Kaikille pitää olla soittamista tarpeeksi! Ryhmätunneilla ei soiteta koskaan uutta juuri opetteluun alla olevaa kappaletta, vain jo osattuja kappaleita, koska lasten tulee saada onnistumisen kokemuksia. Välillä joku lapsi voi istua alas, kun ei ole vielä soittanut kyseistä kappaletta, mutta vain hetkeksi.

Jo osatut kappaleet jaotellaan kunkin oppilaan kohdalla seuraaviin osa-alueisiin:

- 1) Viimeksi opitut
- 2) Jonkun aikaa sitten opitut
- 3) Kauan sitten opitut.

Jos ryhmässä on paljon eri tasoisia soittajia, isoimmat osoittavat arvostusta pienempiä kohtaan soittamalla heidän kappaleitaan yhdessä heidän kanssaan ja pienemmät saavat ihailla tulevia kappaleitaan isompien soittamina. Suurimmalle osalle pitää olla soittamista ”jonkun aikaa sitten opittujen” kappaleiden osastolta.

Taulukko 1. Ryhmätunnin ” hahmotelma” ja osion suositeltava osuus tunnista

ALOITUS	ITSE ASIAAN	JONKIN ASIAN HIOMINEN	SOOLOJA	ILOINEN LOPETUS
Lämmittely tai valmistelevat harjoitukset	Kerrattavat kappaleet tai isompi kerrattava asia	Minkä opettaja huomaa edellisistä kappaleista tai on päättänyt tuoda esille	Kuka haluaa yksin esittää jotain	kaikki pääsevät soittamaan
10%	40%	40%	5%	5%

Osioissa käytetään hyväksi leikkejä. Yksi leikkien tarkoituksesta on saada kappaleiden osaaminen vahvan automaation tasolle, jolloin pystytään keskittymään jonkin asian hiomiseen, esim. puhtauteen. Edellisellä soittotunnilla opettajan on hyvä kertoa seuraavan ryhmätunnin kappaleet, jotta lapsi ja

vanhempi pystyvät varautumaan niihin kertaamalla. Leikit onnistuvat vain osatuilla kappaleilla.

Soittoleikkityypit ryhmätunneilla:

- 1) Lämmittely- ja valmistelevat leikit
- 2) Muotoleikit
- 3) Piirissä tapahtuvat leikit
- 4) Leikit kuvakorteilla
- 5) Tietyn asian hiomisleikit
- 6) Leikit, joihin vanhemmat osallistuvat.

Jenny Macmillan jäsentää artikkelissaan ”Ideas for group lessons” (European Suzuki Journal 2007 April) soittoleikit neljään osa-alueeseen: koordinaatio-, korvan kehitys-, nuotinlukutaitojen ja esiintymis-yhteissoittoleikkeihin. Esimerkiksi koordinaatioleikit käsittävät sormien ja käsien hallintaa, jota hyvin nuoret soittajat tarvitsevat saadakseen valmiuksia soittamiseen. Suzuki pianonsoitonopettajana Jenny Macmillan näkee erityisesti nuotinlukuleikkien tärkeyden.

3.1.1 Lämmittely- ja valmistelevat leikit

Nämä leikit tehdään suurimmaksi osaksi ilman huiluja.

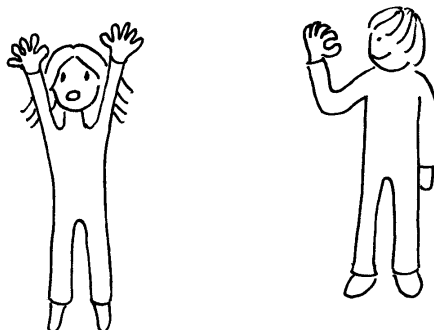
1) Naamajumppa

Lapset istuvat piirissä. Opettaja tekee yhden lämmittelyharjoitteen (päristys, ylähuulen venytys, vihellys, ”purkan jauhaminen”, kielen liikuttaminen suussa, ylösalas puhallus) ja heittää hernepussin lapselle, joka tekee saman ja heittää seuraavalle. Kun halutaan harjoitteen vaihto, heitetään hernepussi opettajalle.

2) Sormijumppa

Tuikkivat tähdet -harjoituksessa liikutetaan ensin toisen käden sormia yksi kerrallaan peukaloa vasten pitäen kättä ylhäällä olan korkeudella. Sen jälkeen jumpataan toisen käden sormia. Kun sormia liikutellaan, sanotaan samalla kyseisen sormen nimeä, joka käy koskettamassa peukaloa. Voidaan tehdä myös istuen.

3) Kehojumppa

Aurinko-harjoitus hartioiden ja rintakehän lihasten lukkiutumisen estämiseksi. Kaikki seisovat ja liikkeet tehdään yhdessä. Kädet viedään yläkautta sivulle samalla vetäen ilmaa sisään, venytellään käsiä. Sen jälkeen kädet lasketaan alas, niin että sormenpäät miltei koskettavat lattiaa ja samalla päästetään ilma rennosti pois.

4) Sukellus

Lapset seisovat. Sovitaan, että sukellaan ”kahta metriä”. Otetaan ilmaa, mennään hieman kyykkyyn ja sihistään kahden uintivedon verran (tehdään käsillä uintivedot), nousee ”pinnalle” ottamaan ilmaa ja sihistään jälleen kaksi uintivetoa ja samalla tavoin jatketaan. Leikki voidaan tehdä paikallaan tai liikkuen luokan päästä päähän. Samalla idealla sukellaan kolmea, neljää tai viittä metriä

Suukappaleella tai pullolla leikit

1) Pöllö puussa istuu (säveltänyt Petters Ohls)

Lapset seisovat liinoilla ”puissaan” eri puolilla luokkaa. Laulusta käytetään vain ensimmäistä säkeistöä. Opettaja laulaa ja pikkupulloiin puhalletaan säkeitten väliin ”Huhuu!”. Laulun B-osassa on kiva kaikuefekti: kaksi kertaa peräkkäin lyhyet säkeet, joihin pöllöt vastaavat heti perään ”Huhuu!”. Laulun lopussa ”pöllöt” voivat vaihtaa nopeasti paikkoja ja laulu lähtee alusta. Kannattaa käyttää pieniä muovisia pulloja!

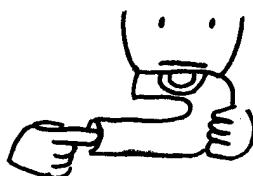
2) Hiippaheikin laiva (Saksalainen kansansävelmä)

Lauluun lisätään aina ”Huusi” sanan jälkeen suukappaleella ”Huu”-ääni. Lapset istuvat lattialla peräkkäin, ja aina kun ensimmäinen säkeistö on laulettu ”Huu”: n kanssa, viimeinen siirtyy ensimmäiseksi, jolloin laiva ”liikkuu”. Lauletaan sama säkeistö aina uudestaan ja kun seinä tulee vastaan, ollaan perillä.

3) Taliltintti (säveltänyt Martti Hela)

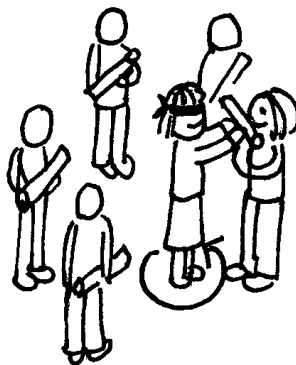
Opettaja laulaa laulua. Käytetään vain ensimmäistä säkeistöä. Laulun jokaisen säkeen loppuun soitetaan suukappaleella ja etusormi hiukan suukappaleeseen sisään laittaen “Titityy” (pieni terssihyppy). Yksi lapsi soittaa ksylofonilla saman intervallin. Viimeiseen säkeeseen tulee sanojen mukaan kolme titityytä. Tällöin vaihdetaan ksylofonin soittajaa ja laulu lähtee alusta. Leikki loppuu, kun kaikki ovat saaneet olla ksylofonia soittamassa. Ksylofonin tilalla voi olla vaikkapa kukkopilli, tällöin opettaja nopeasti kuivaa sen ennen seuraavaa soittajaa.

Muutaman sävelen leikit

1) Soittajan tunnistus

Lapset soittavat piirissä gis-ääntä (vasemman käden malliasento-ääni) sovitun määrän, esimerkiksi neljä kertaa. Piirin keskellä ilman huilua olevan lapsen silmät on peitetty huivilla, ja hän pyörii soiton ajan ja koskettaa sitten jotakuta piirissä. Se, ketä on kosketettu, soittaa yhden gis-äänen ja sokko tunnistaa soittajan äänestä. Yleensä toissijainen seikka, kuten pidätetty hihitys, paljastaa kosketetun henkilöllisyyden. Kosketettu tulee sokoksi ja leikki jatkuu. Tätä leikkiä voi leikkiä, kun lapset ovat tuttuja toisilleen.

2) Sydämen lyönnit

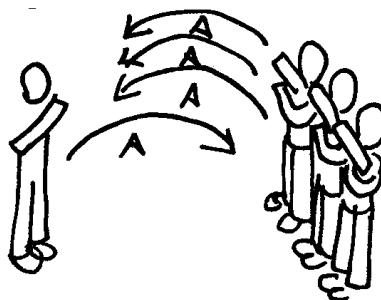
Yhden sävelen leikki. Lapset seisovat rivissä, opettaja soittaa yhden a:n ja seuraava soittaa saman. Sävelen pitäisi edetä samassa sykkeessä piirissä muutaman kierroksen. Voidaan soittaa myös jokaisen lapsen nimen sanarytmi tai opettaja keksii lyhyitä rytmikuvioita, jotka lähtevät kiertämään. Oppilaatkin voivat tulla keksimään kukin vuorollaan rytmejä.

3) Sävelhyppely

Lapset istuvat lattialla. Sovitaan sävel mitä lapset soittavat, aina kun opettaja astuu jalallaan lattiaan. Opettaja voi ottaa hitaita ja nopeita askeleita. Tämän jälkeen vaihdetaan lapsi askeleitten ottajaksi ja ryhmän soitattajaksi. Seuraavaksi voidaan ottaa kaksi eri säveltä käyttöön ja niille annetaan tunnusvärit. Sidotaan kyseisen väriset kangassuikaleet hyppijän jalkoihin ja sen mukaan lapset soittavat, minkä sävelen väriä hypitään. Vaihdetaan vuorollaan kukin halukas hyppijäksi ja soitattajaksi. Tämä on lasten mielestä hauskaa!

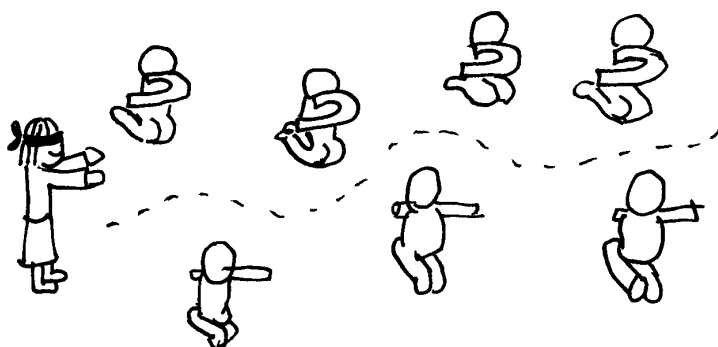
4) A-pingis

Muunnelma edellisestä. Kuvitellaan, että open ”lähettämä” a-sävel on pingispallo ja ryhmä tai yksi oppilas vastaa siihen omalla äänellään samassa sykkeessä. Opettaja voi välillä ”vaihtaa suuntaa” eli lähettää toisen sävelen, esimerkiksi h-sävelen, ja ryhmän tai oppilaan on se itse huomattava. Opettaja ”pallottelee” säveltä niin kauan, että kaikki ovat hoksanneet soittaa uuden sävelen. Leikin mielenkiinto on siinä, milloin opettaja vaihtaa sävelen.

5) Laiva sumussa (sumusireenileikki)

Lapset seisovat paikoillaan tai istuvat esteinä muodostaen laivan reitin. Yksi lapsi on laiva ja muut majakoita. Kulkevan lapsen on tarkoitus kulkea silmät sidottuina reitin päästä päähän törmäämättä majakoihin (muihin lapsiin). Kun kulkeva lapsi, ”laiva”, tulee liian lähelle majakkaa (toista lasta), tämä soittaa huilullaan äänen ja kulkeva lapsi osaa väistää. Huilujen kannattaa olla samansuuntaisesti kuin kulkijan menosuunta. Tämä leikki onnistuu parhaiten isolla joukolla.

Muunnos: muodostetaan parit, toinen parista johdattaa sokkona olevan soittollaan lähtösatamasta maalisatamaan. Sen jälkeen lähtee seuraava pari. Soiton lopettaminen vähäksi aikaa kesken reitin merkitsee seuraajalle paikoilleen pysähtymistä (auttaa vikasuuntaan jouduttaessa). Tämä muistuttaa sokeaa ja opaskoiraa. Tämä leikki sopii pienemmälle ryhmälle.

Useiden laulujen kertausta ilman soittoa

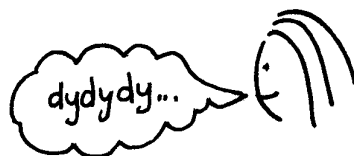
1) Rytmistä tunnistus

Lapset istuvat lattialla. Opettaja taputtaa kappaleen rytmiä ja lapset tunnistavat, minkä laulun rytmi on kyseessä. Lapset voivat myös vuorollaan taputtaa ja arvuuttaa lauluja.

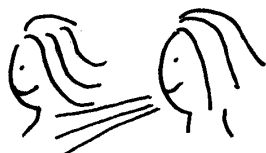

2) Puhalluksesta tunnistus

Lapset istuvat lattialla. Opettaja puhalltaa kappaaleen rytmin ilman huilua ”dyhisten” ja lapset tunnistavat laulun. Lapset voivat tulla myös vuorostaan ”dyhisemään” ja arvuuttamaan.

Muunnos: puhalletaan sovittua laulua ensin omaan ja sitten kaverin sormeen, käsivarteen tai niskaan. On jännä tuntea toisen puhallus omassa kehossaan!

3) Rytmimistä tunnistus

Opettaja lausuu rytmimillä (tam, titi, ta-a) robottimaisesti kappaletta ja lasten tehtävä on tunnistaa siitä laulu. Paljon samaa rytmimeä sisältävät laulut ovat vaikeimpia tunnistaa.

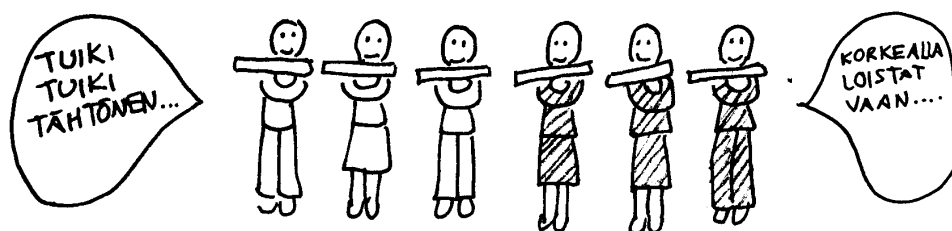

3.3.2 Muotoleikit

1) Säeparit

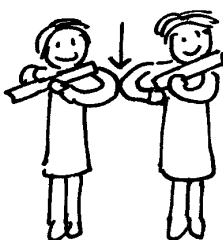
Tarvitaan ABA-muotoisia lauluja (esimerkiksi Tuiki tuiki tähtönen).

Lapset seisovat rivissä ja heidät jaetaan kahteen ryhmään, toiset soittavat A-osuuden ja toiset B-osuuden. Vaihdetaan vuoroja. Voidaan sopia myös solisti B-osuuteen (tai pari solistia).

Muunnos 1: kaikki soittavat A- ja B-osuudet, B-osuudessa käydään kyykkyyn, vaihdetaan asentoa, seistään yhdellä jalalla...

Muunnos 2: kaikki soittavat A- ja B-osuudet, osioiden vaihtuessa tehdään joku hassu juttu: jalan polkaisu, huuto: ”Haa!”, ympäripyörähdys, kaverin kyljen kosketus kevyesti omalla kyljellä (ennen leikkiä sovittava pari jokaiselle).

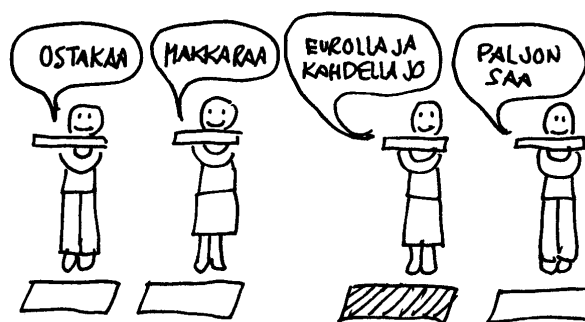
2) Säkeet

Lapset jaetaan kysymys- ja vastausryhmään. Toiset soittavat esisäkeen, toiset jälkisäkeen. Sen jälkeen kokeillaan miltä kuulostaa, kun vastausryhmä vain sormittaa osuutensa päästämättä pihahdustakaan huilusta. Kokeillaan myös niin, että esisäe on äänetön ja jälkisäe soitetaan. Tällöin on alkumerkki annettava hyvin selkeästi.

3) Tahti/ lapsi

Tämä onnistuu hyvin lyhyissä lauluissa (esim. makkara- ja aurinkolauluissa). Kappaleissa, joissa on 4 tahtia (3 samaa ja yksi erilainen), voidaan käyttää havainnollistamiseen kolmea samanväristä liinaa ja yhtä eriväristä, joiden takana lapset seisovat. Jokainen saa siis oman tahdin, jonka soittaa (ja liinan). Jos lapsia on enemmän kuin laulun tahteja, joissakin tahdeissa voi olla kaksi soittajaa (yleensä siinä erilaisessa tahdissa). Toinen vaihtoehto on, että yksi lapsi saa rytmisoittimen ja säkeistön vaihtuessa hän tulee soittamaan huilua ja toinen siirtyy vuorostaan rytmisoittimeen. Rytmisoittajalle on pienellä tuolilla rytmisoitin asetettuna (esimerkiksi kapulat). Rytmisoittimella soitetaan samaa rytmiä huilujen melodian kanssa.

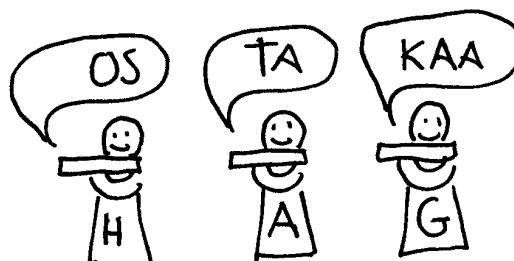
Muunnos: yksi lapsista istuu ja hänen oma tahdinsa kuunnellaan mielessä (eli ei soiteta). Vaihdetaan istujaa. Voidaan ottaa myös kaksi istujaa, joiden tahdit kuunnellaan mielessä, mutta tämän jälkeen laulu voi muuttua aika tylsäksi...

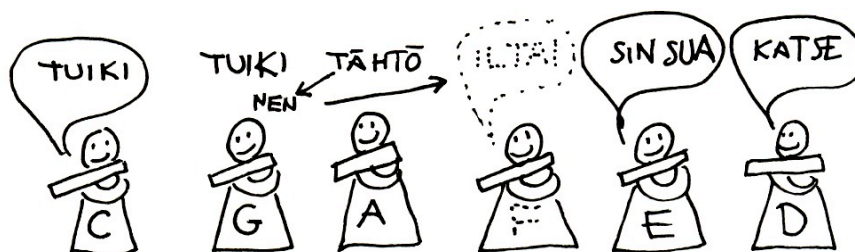
4) Sävel/ lapsi

Jokainen lapsi saa oman sävelen, jonka hän soittaa, kun kyseinen sävel tulee laulussa vastaan. Sopii lyhyille lauluille, joissa on peräkkäin saman sävelen toistoa tai laulut ovat muuten helposti hahmotettavissa. Tällaisia lauluja ovat

esimerkiksi Tuiki tuiki tähtönen, Piippolan vaarilla oli talo, Pikku pupu järven jäällä. Jos lapsia on liian vähän sävelmäärään nähden, opettaja voi ottaa myös säveliä, tai jollekin annetaan useampia. Laulu kannattaa ensiksi laulaa sävelnimin samalla sormittaen.

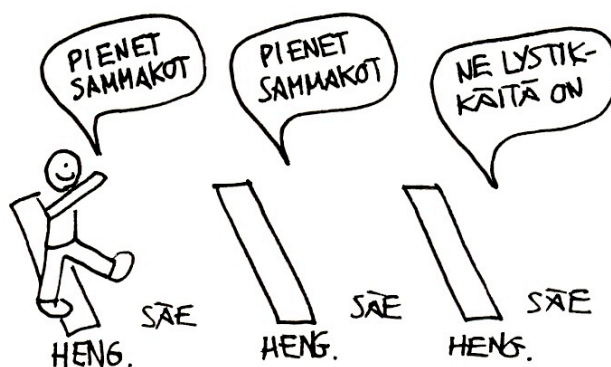

Muunnos: jätetään esimerkiksi kaikki f-sävelet pois laulusta ja kuvitellaan vain kyseiset sävelet niiden omiin kohtiin.

5) Fraseerausleikit

Tämä leikki sopii alun lauluja vähän vaativammille lauluille, koska siinä vaiheessa oppilas kykenee jo soittamaan useita nuotteja peräkkäin ottamatta ilmaa välissä. Tarvitaan fraasien verran pitkiä kapeita huopaliinoja tai paksua matonkudelankaa. Leikki etenee seuraavasti: Samalla kun otetaan ilmaa, nostetaan jalkaa ja astutaan liinan yli. Säe soitetaan siinä mihin äsken astuttiin ja jälleen otetaan ilmaa ja astutaan liinan yli ja soitetaan seuraava säe. Opettaja näyttää ensin mallin, vaikka tunnilla olisikin hengityspaikat tarkalleen opeteltu. Tätä voidaan leikkiä kaikki yhtäikaa (jos tilaa on tarpeeksi) tai mennä pareittain, jolloin muut voivat seurata ja oppia näkemästään. Tässä erimerkki Pienet sammakot -laululla.

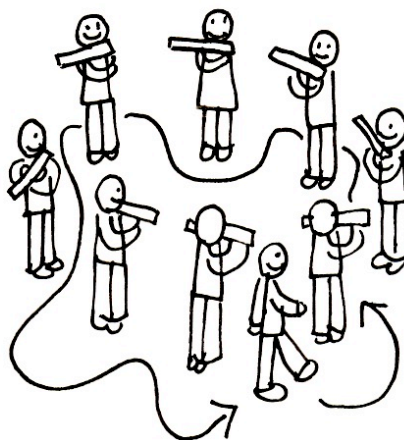

Kokeilkaa liinoilla kaanonia esimerkiksi Jaakko kulta tai Kanootin kapean -tyyppisillä lauluilla. Tällöin ensimmäisten lasten ollessa kolmannen liinan luona astumassa yli, toiset lapset ovat ensimmäisen liinan luona.

3.3.3 Piirissä tapahtuvat leikit

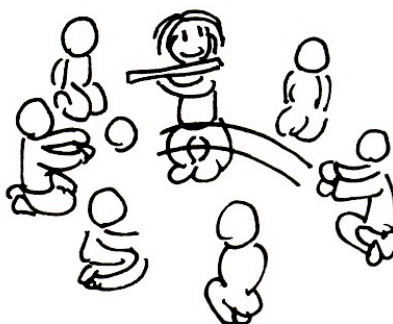
1) Piirin kiertäjä

Lapset seisovat piirissä ja soittavat lyhyttä laulua, esimerkiksi Tiikin taikin-laulua. Yksi lapsi kiertää ”tikkana” piirissä olevien lasten lomitse ja se kenen kohdalla laulu loppuu, tulee kiertämään uutena tikkana. Kun kaikki ovat saaneet olla tikkana, leikki loppuu. Välillä voidaan myös vaihtaa laulua. Jos valittu laulu on Maijan karitsa -laulu, kiertäjä on ”karitsana”.

2) Hernepussin heitto

Lapset seisovat piirissä, yksi soittaa keskellä, muut heittävät hernenpussia. Se, kuka ei saa kiinni, tulee piirin keskelle. Viimeiseksi heittänyt saa määrätä laulun, tai laulu voi olla sama koko leikin ajan. Piirin keskellä ollut tulee mukaan muitten lasten joukkoon. Jos hernenpussi ei millään putoa keneltäkään, voidaan keksiä erilaisia hassuja tapoja heittää esimerkiksi haarojen läpi takakautta. Tätä voidaan leikkiä myös istualtaan, eritoten joslapset ovat väsyneitä.

3) Sokko

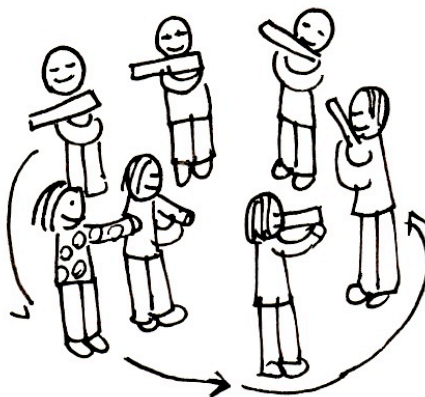
Piirin keskellä on silmät sidottuna sokko, ja piiri pyörii hänen ympärillään soittaen laulua. Kun laulu on loppu, piiri pysähtyy. Sokko koskettaa jotakuta ja kosketettu soittaa laulun yksin. Sokon pitää arvata kuka soittaa (lasten pitää olla tuttuja toisilleen). Kosketetusta tulee uusi sokko. Laulun tulee olla lyhyt.

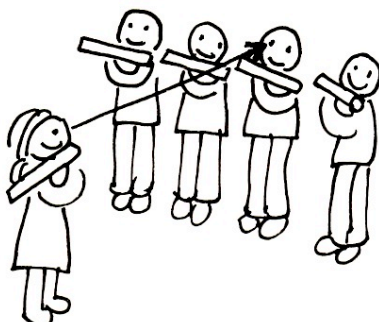
4) Koskettaja

Lapset seisovat piirissä ja soittavat silmät kiinni sovittua laulua. Opettaja tai arvottu lapsi kiertää hipsien soittajien takana ja koskettaa jotakuta, ja tämä lopettaa soittamisen. Viimeinen soittaja tulee uudeksi koskettajaksi. Tähän voi

sopia pidempikin laulu, lyhyt laulu alkaa aina alusta uudelleen. Tätä voidaan leikkiä myös toisinpäin, niin että viimeiseksi kosketettu määrää kuka soittaa yksin laulua ja että soittajat lisääntyvät kosketuksesta.

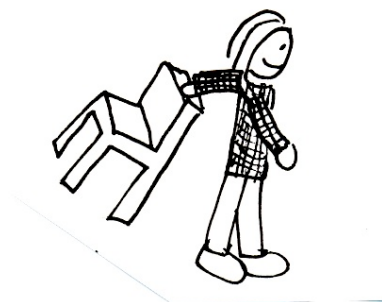
Muunnos: lapset seisovat rivissä ja soittavat kappaletta. Opettaja vinkkaa silmällään jollekin ja tämä lopettaa soittamisen ja käy istumaan lattialle. Leikki jatkuu näin kunnes on enää yksi soittaja jäljellä. Tämä on keskittymisleikki.

5) Yksi tuoli vähemmän

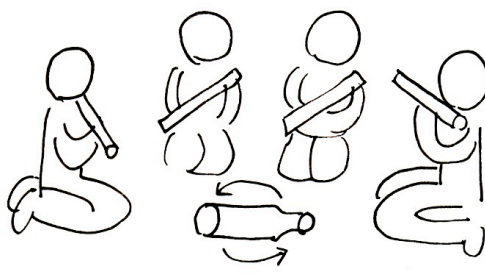
Sopii useiden laulujen kertaukseen. Tuolit ovat piirissä keskellä ja lapset kiertävät niiden ympäri. Tuoleja on kuitenkin yksi vähemmän kuin lapsia. Huilut ovat vanhempien sylissä tai lähellä pöydillä. Sivulla oleva soittaa laulua ja hän lopettaa yhtäkkiä ja silloin muut etsivät nopeasti tuolin itselleen ja istuvat siihen. Sivulla ollut määrää laulun tuolilta jääneelle ja poistuu leikistä (tai menee rytmisoittimen luo). Yksi tuoli poistetaan piiristä. Tämä leikki sopii pitkille lauluille tai menueteille, koska näissä kappaleissa on varaa pitää jännitystä yllä. Lyhyissä

lauluissa on ongelmana helposti se, että ne eivät ehdi kuin alkaa, kun ne jo katkaistaan. Voittaja on viimeiseksi tuolilla istuva, kun tuoleja on vain yksi.

6) Pullon pyöritys

Sopii useiden lyhyiden laulujen kertausleikiksi, koska vain yksi lapsi soittaa kerrallaan ja odottaminen voi käydä työlääksi varsinkin, jos pullon suu sattuu osumaan samoille lapsille koko ajan. Lapset istuvat piirissä ja ensimmäinen määrää laulun ja pistää pullon pyörimään. Se ketä pullon suu osoittaa, soittaa laulun ja määrää seuraavalle laulun. Voidaan pelata myös siten, että pullon pohjan puolella oleva tulee myös soittamaan, tällöin useampi pääsee soittamaan ja leikki on mielekkäämpää.

7) Seuraa johtajaa

Opettaja soittaa jotain laulua liikkuen luokassa ja lapset seuraavat häntä soittaen samaa laulua. Tuoleja voidaan siirtää, tehdä niistä esteitä tai "kujia", joita pitkin kuljetaan. Jonon seuraava lapsi tulee uudeksi johtajaksi, kun laulu loppuu.

8) Sekasotkua

Lapset seisovat rivissä ja soittavat sekasotkua (mikä sekin on elämys ja vaatii uskallusta). Opettaja tai arvottu oppilas huutaa kappaleen nimen ja lapset käyvät mahdollisimman äkkiä soittamaan sitä. Kun laulu on loppu, alkaa sekasotku uudestaan. Seuraava lapsi rivistä tulee huutamaan laulun nimen.

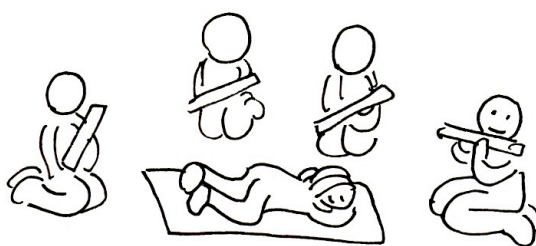
3.3.4 Leikit kuvakorteilla

1) Kuvasta soitto

Useiden kappaleiden kertausleikki. Nuottitelinellä on soittokappaleiden kuvakortit (A4 tai A5 kokoisina) nurinpäin. Jokainen kääntää vuorollaan kortin kuvan esille ja kyseinen laulu soitetaan (soittotunneilla käytetty, mutta pikkukorteilla).

2) Nukkujan herätys

Useiden laulujen kertausleikki. Oppilaiden osaamien kappaleiden kuvat ovat kuvakorteilla (kaikki eivät osaa vielä lukea, joten kuvat ovat tarpeen). Yksi oppilas tai opettaja ottaa kortin, katsoo sen eikä näytä sitä muille ja käy nukkumaan. Lapset istuvat piirissä, nukkuja makaa keskellä, jokainen koittaa vuorollaan soittamalla arvata nukkujan ottaman kappaleen (lyhyt laulu soitetaan kokonaan). Kun joku soittaa nukkujan oman laulun, nukkuja herää ja oikean laulun löytäjä pääsee vuorostaan nukkumaan, kun on ottanut kuvakorttinsa. Jos lapsia on paljon, käytetyn laulun kortti laitetaan pois (laulut kuvakorttikasassa vähentyvät) tai jos lapsia on vähän, käytetty kortti laitetaan takaisin kasaan (laulujen määrä kuvakorttikasassa pysyy samana).

3) Parin etsintä

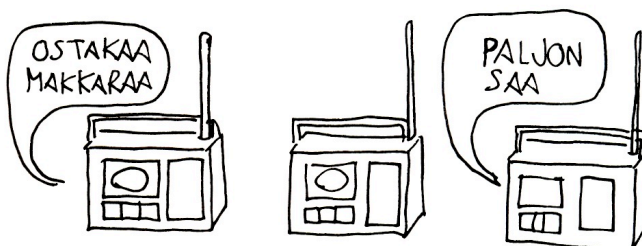
Useiden laulujen kertausleikki. Jokaisesta laulusta on kaksi kuvakorttia. Lapsia pitää olla parillinen määrä, parittomalla määrällä opettaja tulee mukaan. Jokainen ottaa kortin, katsoo sen, ei näytä toisille ja jättää sen pöydälle nurinpäin. Tämän jälkeen kaikki lapset lähtevät soittamalla omaa lauluaan etsimään pariaan. Kun saman laulun soittaja on löytynyt, he jäävät vierekkäin seisomaan. Tässä leikissä

ei välttämättä tule soitettua lauluja loppuun asti. Voidaan leikkiä myös niin, että laulun sijasta jokainen saa yhden sävelen (sopii vähän soittaneille).

4) Radio päällä ja kiinni

Kun opettaja pitää laulun kuvaa lapsiin päin, sitä soitetaan, kun hän kääntää laulun kuvan pois lapsista, laulu kulkee vain sormissa. Kun opettaja kääntää kuvan jälleen esille, laulua käydään puhaltamaan ja laulu jatkuu siitä kohtaa, missä se oli sormissa menossa. Ensin kannattaa laittaa “radio kiinni” säkeitten vaihtuessa, myöhemmin kun leikkiä vaikeutetaan, missä kohtaa tahansa. Lapsetkin voivat tulla vuorollaan ”laittamaan radiota kiinni ja auki”. Merkinä puhalluksen lopettamisesta ja jatkamisesta voidaan käyttää myös ”liikennemerkkiä”, jossa on toisella puolella punainen väri tarkoittaen pysähtymistä ja toisella puolella vihreä väri tarkoittaen laulun jatkumista. Leikkiä helpottaa, jos pianisti soittaa koko ajan kyseistä laulua.

3.3.5 Tietyn asian hiomisleikit

1) Nyanssit

Soitetaan sovittua laulua rivissä. Kun tulee fortesäe, soitetaan varpaillaan korkealle kurouttautuen ja kun tulee pianosäe, soitetaan kyykyssä. Opettaja voi toimia mallina ensimmäisessä laulussa, jonka jälkeen oppilaat voivat tulla vuorollaan ohjaamaan soiton voimakkuutta.

2) Crescendo ja dimidueno

Leikitään kuten ”avaimen piilotus”-leikkiä. Yksi lapsi menee huoneen ulkopuolelle, jolloin avain (tai muu esine) piilotetaan. Sovitaan helppo laulu ja kutsutaan luokan ulkopuolelle mennyt takaisin. Kun etsijä lähenee piilotettua tavaraa, soitetaan kappaletta voimakkaammin ja kun etsijä kulkee kauemmaksi, soitto hiljenee. Vaarana on sävelpuhtauden menetys laulun voimistuessa tai hiljentyessä. Pyydä lapsia kiinnittämään huomiota puhtauden pysymiseen.

3) Korjattava asia

Esimerkiksi epäpuhtaiden sävelten korjaamista varten. Sovitaan, että juuri ennen epäpuhdasta säveltä pysähdytään, otetaan askel punaiselle liinalle, soitetaan puhtaasti kyseinen sävel ja jatketaan kappaletta tullen pois liinalta.

4) Lupauksia

Muodostetaan parit, opettaja kerää lupauksia oppilailta (esimerkiksi korjaan roikkuvan pikkurillin). Soitetaan sovittu kappale ja parit sanovat kappaleen loputtua, pitivätkö he lupauksensa. Lapset voivat kesken soiton ”sähköttää” katseellaan toiselle, jotta toinen muistaisi korjata lupaamansa asian. Huilun soitossa es2:n oikea sormitus vaatii harjoitusta; juuri ennen kyseistä säveltä voidaan nostaa jalkaa ylös merkiksi tärkeän asian muistamisesta.

5) Soittoasento

Lapset soittavat kappaletta ja kävelevät. Opettaja tai lapsi huutaa yhtäkkiä: ”Seis!”, lapset jähmettyvät sen hetken asentoon ja opettaja tai lapsi lähtee korjaamaan soittoasentoja. Kun ne ovat korjatut, kappale alkaa alusta uudelleen ja toinen lapsi tulee pysäyttäjäksi.

Muunnos: lapset menevät hassunkurisiin soittoasentoihin ja opettaja korjaa heidät, tai opettaja menee virheitä sisältävään soittoasentoon ja lapset korjaavat opettajan soittoasennon. Voidaan myös sopia jokaiselle pari, joka korjaa toisen soittoasennon ja opettaja seuraa tarkasti, huomataanko kaikki korjattavat kohdat.

6) Tunnistus

Sovitetaan asia, joka pitää laulusta tunnistaa, esimerkiksi puolinuotti tai pisteellinen neljäsosa-rytmi. Laulu lauletaan ensin useampaan kertaan rytminimillä. Aluksi osa ryhmästä voi laulaa rytminimiä ja osa soittaa ja liikkuu. Kun sovittu asia tulee, otetaan askel eteenpäin. Esimerkiksi Pienet sammakot ja Tuuli hiljaa henkäilee -lauluissa on pisteellisiä neljäsosarytmejä, ja useissa lastenlauluissa säe loppuu puolinuottiin. Voidaan myös sopia sävelen nimi, jolloin siirrytään askel eteenpäin. Tällöin kannattaa ensiksi laulaa soitto-kappale sävelnimillä samalla sormittaen sitä huilulla. Leikin tekee mielenkiintoisemmaksi, jos laulun alussa lapset ovat mahdollisimman isossa ympyrässä ja sitten lähenevät toisiaan. Kun laulu soitetaan toiseen kertaan, lapset voivat peruuttaa askelein takaisin lähtöasemiin. Näin vältetään yhteentörmäys.

7) Ilman hallinta

Lapset soittavat selällään maaten lattialla kappaletta, jonka hengityspaikat jokainen muistaa. Jokaisen alla on liina ja vatsan päällä pehmolelu. Kun otat ilmaa, liikahtaako pehmolelu?

3.3.6. Leikit, joihin vanhemmat osallistuvat

Vanhemmat ovat läsnä pienten lasten ryhmätunneilla, joten on luonnollista, että he voivat osallistua tunnin kulkuun monin eri tavoin. Erityisesti silloin, kun hiotaan jotain asiaa, vanhemmat voivat sanoa onnistuiko pyydetty asia. Esimerkiksi forte-piano soittoa harjoitellessa vanhemmat voivat kertoa, huomasivatko he lasten soittavan hiljaa. Kun joku asia menee tosi hienosti, lapset voivat saada raikuvat aplodit vanhemmilta ja tunne: ”Me teimme sen!” saa vahvistusta. Asioiden pitää olla helposti vanhempien tunnistettavissa olevia.

Vanhemmat voivat saada myös tunnistamistehtäviä: lapset soittavat esimerkiksi Satu meni saunaan -laulua F- duurissa kukin oman vanhempansa edessä. Vanhempi saa tehtäväkseen tunnistaa esimerkiksi f-sävelen nostamalla käden ylös kyseisen sävelen soidessa. Lapset pitävät tärkeänä, että oma vanhempi osaa ja ovat ylpeitä äidin (isän) osaamisesta. Eräässä leikissä vanhemmat nousivat ylös tuoleistaan aina sovitun sävelen kohdalla. Tämä loi hilpeän tunnelman. ”Tämähän käy jo jumpasta!”, oli erään äidin kommentti.

Kun soittotunneilla on esimerkiksi palautettu mieliin oikean peukalon paikkaa, voidaan ryhmätunnilla soittaa helppoa kappaletta, jossa lapset miettivät oikeaa peukaloa ja vanhemmat saavat reagoida tähän asiaan (hehän ovat olleet tunneilla mukana ja kotona harjoituttavat lasta, joten heillä on tietoa asioista). Heiltä voidaan kysyä: ”Miltä peukalot näyttivät? Miltä käden asento näytti?” He voivat tulla muuttamaan oman lapsensa peukalon paikkaa. Voidaan myös sopia, että vanhemmat eivät saa puhua mitään, heidän pitää eleilläään ja ilmeillään lapsen soittaessa ilmaista mitä kohtaa tai sormeaa pitää muuttaa (esimerkiksi kun roikkuvaa vasemman käden pikkurilliä pitää nostaa takaisin läpälle). Mielenkiintoinen leikki on se, kun jokaiselle lapselle sovitaan oma kappale (niin etteivät vanhemmat sitä kuule), ja vanhempien pitää tunnistaa, milloin soitetaan oman lapsen kappaletta. Se on se lapsen intensiivinen katse äidille (isälle), kun hänen omaa kappalettaan soitetaan, joka paljastaa salaisuuden.

4 MUITA LEIKIN MUOTOJA

4.1 Improvisoiminen

Improvisoiminen eli hetken mielijohteesta melodioiden tai äänien keksiminen on luontaista lapsille. Soittotunneilla tämä taito yleensä katoaa, koska siellä pyritään opiskelemaan jo keksittyjä melodioita. Pianonsoiton opettaja Irma Wahlbeckin luomassa 2-7 vuotiaille tarkoitetussa Nalle-metodissa lapset improvisoivat aivan alusta alkaen kuvan luomasta tunnelmasta. Opettaja laittaa nuottialustalle esimerkiksi sarjakuvista leikatun hurjan lohikäärmeen kuvan ja lapsi etsii pianosta siihen sopivia ääniä, sointuja tai melodioita (Wahlbeck 2006).

Poikkihuilun soitossa ei päästä improvisoimaan niin nopeasti kuin pianossa; ensin pitää saada ääni huilusta ja osata soittaa muutamia ääniä. Pienet huilistit tosin heti kokohuilusta äänen saatuaan keksivät itse kaikenlaisia sormituksia ja ääniä.

Atonaalinen improvisoiminen herättääkin takuuvarmasti lapsen mielenkiinnon ja sopii samalla erikoistekniikoiden opetteluun (tremolo, trillit, ylipuhallus, läpsytykset, suuaukkoon puhaltaminen, imaisuäänet, multiäänet). Näillä voidaan luoda mielikuvia erilaisista tunnelmistä (ukkonen, avaruus, syvä meri, myrsky, linnut, kesä). Huilusuzukiohjelmiston ”Rauniolinna”- kappaleeseen sopivat erityisesti nämä tekniikat aavemaisen äänimaiseman luomiseen.

4.2 Sadutus ja tarinasäveltäminen

Sadutuksessa saduttaja sanoo lapselle: ”Kerro satu, juuri sellainen kuin haluat. Minä kirjoitan sen muistiin sana sanalta, niin kuin sinä sen kerrot. Kun satu on valmis, minä luen sen sinulle, jotta voit korjata sitä, mikäli haluat.” Sadutuksessa roolit vaihtuvat, aikuinen keskittyy kuuntelemaan lasta ja hänen tarinaansa. (Karlsson 2000, 10.) Myös soittamisessa voidaan saduttaa eli sävellyttää. Siinä aikuinen kirjaa ylös lapsen keksimiä sävelkulkuja ja sävellyksen valmistuttua

opettaja soittaa sen lapselle sellaisenaan. Tämä sopii varsinkin vasta vähän aikaa soittaneille, joilla on muutamia säveliä käytössä. Itse olen ”sävelyttänyt” siten, että kun lapsella on esimerkiksi neljä säveltä käytössä (h, a, g ja gis), otan taikahuivin ja laitan sen huiluni päälle niin, ettei lapsi näe, mitä ääniä sormitan. Soitan yhden äänen noista neljästä sävelestä ja lapsi etsii korvakuulolta sen sävelen, sitten vaihdetaan vuoroja. Lapselle on mieluista arvuuttaa opettajaa: Opettaja etsii lapsen soittamaa säveltä ja taikahuivi laitetaan silloin lapsen huilun päälle.

Seuraavalla kerralla soitan samoja säveliä soittaen yhdelle sävelelle rytmin, ja lapsi saa tehdä samoin opettajalle etsimistehtäviä. Seuraavaksi sanon oppilaalle: ”Soita pieni pätkä, kirjoitan sen ylös.” Itselläni on valmiina yksi iso viivasto piirrettyä A 4 paperille ja kirjoitan heti säveliä ylös lapsen soittaessa. Opettaja ei saa korjata tai ehdottaa muuta. Sitten kun viivasto on täynnä, opettaja soittaa kappaleen lapselle. Lapsi keksii otsikon ja voi piirtää vielä kuvan siihen. Lapsi saa sävellyksen kotiin. Huomioitavaa on se, että nuoret soittajat eivät itse soita sävellystään nuoteista, kuten eivät saduttaessakaan pienet lapset lue tarinaansa, vaan aikuinen lukee sen.

Tarinasäveltämisessä lapset saavat keksiä omaa musiikkiaan. Tarinasävellyttäjä on kuuntelija ja teoksen muistiinmerkitsijä. Teos syntyy ilman opettamista tai ohjaamista. Teos kirjoitetaan puhtaaksi sellaisella merkkijärjestelmällä, että tekijä pystyy sen soittamaan uudestaan esim. kuvionuoteilla. Usein sävellykseen liittyy laulu, loru tarina tai leikki. Konsertti on tarinasävellyksen merkityksisällön jakamista tekijälle tärkeiden henkilöiden kanssa. (Hakomäki 2007, 27-29.)

Myös satusoitto -yhteistaideteos on lähellä edellä kuvattuja tapoja. Valitaan satu, lyhennetään sitä sopivasti ja etsitään sopivia kappaleita kuvaamaan sadun tapahtumia (tai sävelletään, jos sopivia ei löydy). Opetellaan lukemaan teksti elävästi. Voidaan lisätä myös paperinukketeatteria, pöytäteatteria tai piirustuksia visualisoimaan tapahtumia. Kappaleiden sijasta voi olla vain efektejä tai muskarisoittimien erilaisia ääniä.

Suzuki-pianisteilla on leikki, jossa kerrotaan tarinaa soitettavien kappaleiden lomaan (Bigler & Lloyd-Watts 1979, 39- 43). Ajatus on päinvastainen kuin edellisessä: ensin on perusohjelmistokappaleet, sitten niihin keksitään tarinat.

5 POHDINTA

Kasvatuspsykologiassa käsitellään myös kysymystä lasten leikkimisestä. Saarisen, Ruoppilan ja Korkiakankaan mukaan (1994, 115-116) lasten toimintaleikit ovat luonteeltaan kokonaismotorista tai havaintomotorista toistuvaa toimintaa ja pohjautuvat toiminnan iloon, kun lapsi hallitsee leikkiin sisältyvät taidot. Myös soittoleikeissä ja peleissä tulee motoristen taitojen vahvistusta, koska motivoituneen toiston avulla taito automatisoituu, mikä taas helpottaa uuden oppimista. Samassa artikkelissa mainitaan liikunnallinen roolileikki alle kouluikäisten lasten keskinäisten sosiaalisten suhteiden muodostamisen keskeisenä tekijänä. Sosiaaliset taidot tulevat esille myös yhteisissä soittoleikeissä ja -peleissä, jotka ilmentävät parhaiten yhteenkuuluvuuden tunnetta. Useissa ryhmätuntileikeissä kuuluu liikkuminenkin osaksi toimintaa. Yhteisissä leikeissä ensiarvoisen tärkeää on lapsen minäpystyvyyden kehittyminen. Lapsi, joka käy soittotunneilla parin kanssa ja ryhmätunneilla, kasvaa osaksi ryhmää. Hän saa vahvan soittaja-identiteetin, ja se tukee murrosiän myrskyjen tullessa soiton jatkumista. Edelläkuvattujen taitojen lisäksi tiedolliset taidot tulevat lapselle ymmärrettäviksi leikinomaisten käsitteiden kautta. Hän pystyy omista kokemuksistaan käsin vähitellen ymmärtämään musiikillisia käsitteitä.

Tuovilan mukaan lasten vapaissa omissa musiikkileikeissä päämääräksi riittää nyt toteutuva merkityksellinen hetki, leikki sinänsä. Jos leikiltä vaaditaan jotain muuta, sen tuottama ilo tärventyy ja ainakin senhetkinen leikki menee piloille. Leikki on jaettua todellisuutta, jonka lumous haihtuu helposti. (Tuovila 2004,

103.) Kun 5-vuotias lapsi keksii omia melodioitaan huilulla ja äiti tulee sanomaan siihen jotain kriittistä, lapsen keksimisen on ilo nopeasti haihdutettu.

Lindqvist viittaa Qvarselliin, jonka mukaan leikki on lapsen luonnollisin oppimistapa: koulukirjat vievät suuren osan alakoululaisten päivästä, mutta kun lasten pitäisi selittää oppimansa sisällöä, on heidän tietämyksensä sangen sirpaleista. Peleistä ja leikeistä puhuttaessa lapset pystyvät vaivatta luomaan asiayhteyksiä ja kertomaa sisällöstä. Qvarsell päätelee, että ”leikki tiedonmuodostuskeinona” ei liity ainoastaan vapaa-aikaan, vaan on myös tapa käsitellä tietoja ja harjoittaa kykyjään. (Lindqvist 1998, 62.) Mieleeni tulee soittopari 6-vuotiaat Perttu ja Matias, jotka heti oman soittohetken alussa ottavat itse kertauskortit esille, tuovat ne telineelle ja odottavat malttamattomina milloin pääsevät niitä kääntämään oikeinpäin ja soittamaan. He haluaisivat soittaa kaikki kortit, vaikka oma soittotunti olisi juuri loppumassa.

Monille huippumuusikoille leikki on ollut ponnahduslauta soittamiseen lapsuudessa. Maijalan mukaan huippusoittajat ovat aloittaneet keskimäärin 4 - vuotiaina soittamisen, ja leikkimielisen soittamisen ansioista se oli onnistunut. Leikki osottautui tärkeäksi soittouran alkuvaiheessa, koska se todennäköisesti lisäsi lapsen henkistä liikkuvuutta. Leikissä oli mahdollista huomioida tajunnallisten ja musiikkillisten olemuspuolten lisäksi pienen lapsen emotionaalinen ja fyysinen puoli. (Maijala 2003, 185.) Olen kokenut, että perinteiset opettajat saattavat helposti tyrmätä ajatuksen siitä, että 4-vuotias voisi aloittaa huilun soiton opiskelun; heillä ei ole kokemuksia leikin mahdollisuuksista eikä siitä, mitä yhteistyö lapsen vanhemman kanssa voi metodin mukaisena olla.

Eija Puukko, joka on toiminut vuodesta 1993 lähtien Pohjois-Kymen musiikkiopistossa Suzuki-opettajana huilussa ja tehnyt kaikki 5 kansainvälistä Suzuki-opettaja tasotutkintoa, tuo esille leikin lähentävän myös lapsen ja vanhemman välistä suhdetta, jos kotona pelataan soittoleikkejä. Hän muistelee, itse kahden soittavan lapsen Suzuki-vanhempana, kun koko perhe pelasi useasti ”Afrikan tähteä” soittoversiona. (Puukko 2007.)

Marja-Leena Mäkilä, kansainvälinen Suzuki-huilukouluttaja, on huomannut 7-vuotiaan lapsenlapsensa Rauhan opiskelusta, että ryhmätunnit ja leikit ovat elintärkeitä Rauhalle. Leikkimisen avulla motivoituminen on korkealla ja on hyvä mieli soittaa. Ryhmässä on samanikäistä porukkaa ja hauskaa. Rauha esiintyy mielellään ja huilu kulkee aina mukana. Marja- Leenan mielestä leikillä on oltava musiikillinen tarkoitus, leikki jäsentää ja keventää ryhmätuntia, pienet eivät jaksu keskittyä kauan puurtamiseen. (Mäkilä 2007 Kerava.)

Opinnäytetyön alussa kysyttiin, miten lapsi voi viihtyä soittimensä ääressä pitkiä aikoja. Marja-Leena Mäkilä toi esille, miten harjoitteluhetki Rauhan kanssa on muuttunut leikiksi, jossa mielikuvituksen elementti on saanut lapsen innostumaan. Luontainen leikkimisen halu sai Makkaralaulun (torilaulun) harjoittelun muuttumaan leikiksi, joka olisi jatkunut vaikka kuinka kauan. Mielikuvituksen elementti oli se, että lapsi sai valita mitä ostetaan (leikisti) ja sitten laulu soitettiin ja keksittiin taas uutta ostettavaa. Tämän johdosta ääni paranee, soittimen tasapaino tulee hallintaan ja sormitukset automatisoituvat.

Syy siihen miksi leikit toimivat on se, että leikki on lapsen tapa oppia. Lapset eivät halua kuulla pitkiä selityksiä, he haluavat itse puuhata ja toimia. Leikissä aikuinen saa lapsen kontaktin, ja he ovat vuorovaikutuksessa. Jo ensimmäisissä soittoleikeissä, joissa ei tarvita edes huilua, kun puhalletaan pulloihin, pöllön huhuilu herättää lapsen mielikuvituksen. Ja kun puhalletaan huilun suukappaleella laivan ”tööttäyksiä”, on lapsi heti leikin juonessa mukana, varsinkin kun lapsista tehty ”laiva” liikkuu.

On monia ryhmätunteja, joissa lapset ovat intoutuneet leikkimään. Yksi tuoli vähemmän -leikissä tunnelma tiivistyy tuolien vähetessä ja kappaleen soittajalla on ”valta” leikissä. Hän saa määrätä hetken, jolloin rynnätään istumaan. Onnistunut leikki vaatii osallistumisen ja seuraamisen sopivan suhteen ja niiden luoman vaihtelun. Leikissä, jossa kaikki soittavat, ei tätä osallistumisen ja odottamisen ongelmaa ole. Leikeissä, joissa yksi soittaa, pitää jännityksen löytyä muusta seikasta, kuten tuoli-leikissä siitä, milloin laulu keskeytyy ja ehdinkö

saada tuolin ennen toista. Jännitys voi löytyä myös soittajien lisääntymisestä tai vähentymisestä. Koskettaja -leikissä pitää mielenkiinnon yllä se, että lapsi silmät kiinni ollessaan odottaa kovasti, että häntä kosketettaisiin ja hän pääsisi mukaan. Hän sormittaa samalla hiljaa kappaletta ja on valmiustilassa, jotta voisi ”hypätä kyytiin” oikeasta kohtaa, kun häneen kosketetaan (jos leikitään soittajien lisääntymistä).

Koska olen kokeillut erilaisia leikkejä ryhmätunneilla, itse keksittyjä tai muilta soittimilta otettuja, on myös ollut hetkiä, jolloin leikki ei ole toiminut.

Ensimmäinen turhauttava tekijä on tietysti se, jos lapsi on unohtanut kappaleen, jolla leikitään ja jos opettaja käy neuvomaan miten se menee. Muitakin lapsia harmittaa, jos joku soittaa väärin koko ajan tai leikki keskeytyy koko ajan jonkun soitosta putoamisen takia. Jos kokeilemissani soittoleikeissä on ollut paljon vain paikoillaan seisomista, oman vuoron kohtuutonta odotusta tai liian monimutkaisia tehtäviä, olen joko hylännyt leikin tai parannellut sitä.

Laiva sumussa -leikissä on tietty ongelma: jos lapsella on hyvä suuntavaisto silmät sidottunakin, hän ei törmää kehenkään ja kenellekään ei tule ”varoitusta”-ääniä ja tällöin leikki on ”turha”. Todennäköistä kyllä on, että osa lapsista eksyy suoraan kulkemisessa silmät sidottuna ja näin syntyy soittamista ja hauskoja tilanteita. Toinen ongelma on, jos kulkeva lapsi pääsee ”karkaamaan” soittavien lasten välistä. Kuka hänet ohjaa takaisin reitille? Tällainen leikki vie paljon aikaa, jos on paljon lapsia ja kaikki haluavat vuorollaan kulkemaan sokkona. Se on hyvä laittaa ryhmätunnin lopuksi, kun muut asiat ovat tulleet tehdyksi.

Myös soittohetkellä leikitään; se ei ole itsetarkoitus vaan väline soiton oppimiseen tai asian ymmärtämiseen, siksi soiton osuuden leikissä pitää olla suurempi kuin muun siihen kuuluvan puuhaamisen. Annan oppilaille valmiin kopion soittohyrrästä ja he liimavat siihen kotona pahvin taakse ja laittavat neulan osoittimeen. Jos lapsi haluaa värittää sitä, soittoparia kuunnellessa se käy mukavasti. Oma soittohyrräni on aina valmiina käyttöä varten luokkani komerosissa. Jos oppimisen voi tehdä lapsen maailman keinoin, miksei sitä

käytettäisi. Kannattaa seurata lapsen leikkiä ja ottaa siitä leikin ideat ja vaihtaa kohteet, joilla leikitään.

Kun suukappaleen ääntä vahvistettiin soittotunnilla, 6-vuotias Perttu teki siitä leikin. Ensimmäisillä tunteilla istuimme pienen pöydän (laatikon) ääressä ja teimme erilaisia harjoituksia mehupilleillä, pikkupulloilla ja ilmekorteilla. Nyt oli vuorossa hyvällä suukappaleen äänellä pikkueläimen ostaminen. Pöydällä oli hänen puolensa ja minun puoleni eri värisin liinoin merkittynä ja korissa pieniä muovieläimiä (possuja, sammakoita ja yksi krokotiilikin oli eksynyt joukkoon). Hyvästä äänestä hän sai pikkueläimen omalle puolelleen ja vähemmän hyvästä minä sain sen. Kävi tietysti niin, että hän sai lopuksi kaikki pikkueläimet omalle puolelleen. Sitten hän keksi, että krokotiili kävisi syömään niitä. Jos tuli iso ääni, krokotiili sai possun, jos pienempi, se sai sammakon. Kuten arvata saattaa, krokotiili söi kaikki, ja Perttu tuli huomaamattaan harjoitelleeksi kymmeniä kertoja hyvää ääntä suukappaleesta.

Sanoilla ja mielikuvilla leikkiminen on mieluista lapselle. Kun pienen huilistin kanssa opetellaan sopivia hengityspaikkoja, laulujen sanat ovat ehdottoman tärkeitä. Myös sovittuja hengityspaikkoja voidaan opetella mielikuvilla: ensimmäinen hengitys kappaleen alussa on aamupala, seuraava lounas, seuraava välipala, seuraava päivällinen, seuraava iltapala, ja jos tarvitaan vielä, niin seuraava yöpala. Lapsesta on kiva seurata, mihinkä ”ruokailuun” asti soitettavassa kappaleessa edetään.

Lasta kiinnostaa soittoleikeissä sekä itse tehtävä että hauskat tilanteet. Esimerkiksi leikissä, jossa kävellään kahden viivan välissä (matonkudelangalla merkityt viivat huoneen päästä päähän, jotka voivat mutkitella) ja soitetaan samalla Hoang Ho joella -kappaletta, mielenkiinto on siinä pysyytäänkö reitillä katsomatta alas. Se että ei katsota alas, on siksi tärkeää, koska alas katsominen aiheuttaa huilun äänen sumentumisen ja intonaation laskemisen. Kun olen kysynyt lapsilta haluavatko he ”super-tehtävän”, he ovat olleet aina halukkaita ottamaan haasteen vastaan. Tällöin leikissä lähtee huoneen eri päistä yhtäaikaa

soittaja. Tehtävän hauskuus on se, ettei saa törmätä toisiinsa, mutta pitää pysyä samalla viivojen sisäpuolella, eikä soittokappale saa mennä sekaisin. Reitin leveyttä kannattaa säädellä, aluksi se voi olla leveämpi ja leikin edetessä sitä voidaan kerta kerralta kaventaa.. Näin saadaan leikkiin lisää jännitystä ja haastetta.

On myös ollut leikkejä, joita lapset ovat jatkaneet vielä kotona. Tällainen oli esimerkiksi kertauslaatikko: vanhemmat kertoivat, että lapset olivat tehneet samanlaisen kertauslaatikon kotona ja soittaneet sen kanssa pitkät tovit. Tällaisessa puuhailussa itse askartelu ja korttien järjestely (tulevat laatikon sisälle) ovat osa viehätystä, mutta kotona se ei haittaa. Soittotunti on liian lyhyt välineiden askarteluun, oheistarvikkeet pitää olla opettajan tekemänä valmiina.

Ryhmätunnilla yhdessä soittaminen on turvallista: lapselle ei tule sitä pelkoa häpeän tunteesta, joka tulee automaattisesti kaikille yksin soittaessa, jos soittaa väärin toisten edessä. Leikeissä, joissa joku soittaa hetken yksin, opettajan pitää olla varma, että laulu on lapselle vanha ja varmasti hallinnassa. Tällaisissa leikeissä yleensä muu touhu vie myös sopivasti huomiota toisaalle. Leikit on valittava myös niin, ettei tule tilannetta, että yksi lapsi jää ulkopuolelle koko ajan, kun hän ei ole vielä soittanut kyseisiä kappaleita, joilla leikitään. Lapset kyllä ymmärtävät, että joku on paljon nuorempi, hän ei voi osata vielä niin hyvin. Leikit viehättävät lapsia, koska niiden avulla ollaan tekemisissä toisten kanssa ja puuhataan jotain mukavaa. Ja koska lapsella on hallussaan välineet leikkimiseen (osatut soittokappaleet), leikki onnistuu.

Musiikin opiskelu on tunnetusti taitolaji, eikä sen kurinalaiseen harjoittamiseen ole yleensä mielletty leikin ulottuvuutta. Jos lapset saisivat valita, olisi leikkikin siinä läsnä (Piironen 2004, 67).

Seuraava taianomainen kokemukseni päättääköön lumollaan tämän opinnäytetyöni.

JENNI JA TAIKAPEILI

6-vuotias Jenni soittaa kappalettaan, annoin ohjeita, huilu suorassa, sormet läpillä, mutta sormet vain pysyivät kaukana ja huilu vajosi alaspäin. Sitten sanoin: ”Katso peiliin, mitä peili sinulle kertoo?” Hän meni peilin eteen ja soitti kappalettaan ja heti huilu nousi enemmän vaakatasoon. ”Peilihän puhuu sinulle selvästi! Menepäs lähemmäksi peiliä, mitä se vielä puhuu sinulle?” ja hän meni lähemmäksi peiliä. Nyt huilu nousi aivan oikeaan asentoon ja sormetkin menivät ihan lähelle läppiä.” Sehän taitaa olla taikapeili” sanoin ja kiitin peiliä avusta ja pyysin äitiä sanomaan, mitä hänen mielestään peili puhui. Äiti kertoi näkemänsä, kehui soittoasentoa ja lapsi oli innoissaan. Sitten kysyin: ”Onko teillä kotona tällaista taikapeiliä?”

Kirjalliset lähteet:

Bigler, C. L. & Lloyd-Watts, V. 1979. Studying Suzuki Piano: More than Music
A Senzay Edition, Ohio.

Bühler, C. 1948. Praktisk barnpsykologi. Stocholm: Natur och Kultur.

Elkind, D 1996. Työ on tuskin lasten leikkiä. Teoksessa Jantunen, T ja
Rönnberg, P - Anna Lapsen leikkiä. Gummerus, Jyväskylä.

Hakomäki, H. 2007. Tarinasäveltämisen taito ps-kustannus taito-sarja.
WS Bookwell, Juva.

Jantunen, T. & Rönnberg, P. (toim.) 1996. Anna lapsen leikkiä. Gummerus,
Jyväskylä.

Karlsson, L. 2003. Sadutus Avain osallistuvaan toimintakulttuuriin.
WS Bookwell, Juva.

Lindqvist, G. 1998. Leikin mahdollisuudet. Jyväskylän yliopisto,
Jyväskylä.

Macmillan, J. 2007. Ideas for Group Lessons, www.europeansuzuki.org/
Web Journal 1st March, 24.8.07.

Maijala, P. 2003. Muusikon matka huipulle. Studia musica 20 Sibelius- Akatemia,
Helsinki.

Piaget, J. 1962. Play, Dreams and Imitation. New York: Norton.

Piironen. (toim.) 2004. Leikin pikkujättiläinen. WS Bookwell, Porvoo.

Quarsell, B. 1987b. Barn, kultur och inläring. Stockholms Universitet. Centrum för Barnkulturforskning 11.

Tuovila, A. 2003. ” Mä soitan ihan omasta ilosta”. Studia Musica 18 Sibelius - Akatemia. Otamedia, Espoo.

Tuovila, A. 2004. Polkuja lasten musiikkileikkeihin teoksessa Piironen Leikin pikkujättiläinen. WS Bookwell, Porvoo.

Saarinen, P & Ruoppila, I & Korkiakangas, M. 1994. Kasvatuspsykologian kysymyksiä. Helsingin yliopisto, Salpausselkä.

Vygotsky, 1978 . Mind in Society. The development of Higher Psychological process. M. Cole et al. (toim.) Cambridge: Harvard University.

Suulliset lähteet:

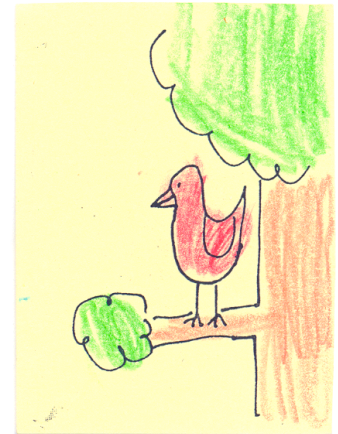
Mäkilä, ML. 2007. Keskustelu Keravalla, 31.7.07

Puukko, E. 2007. Keskustelu Kouvolassa, 13.7.07

Rens, K. 2006. Luento Ellivuorella, 5.7.06

Wahlbeck, I. Tunnin seuraaminen, 28.2. 2006

liite 1

Lasten värittämiä soitto-kappaleiden kuvakortteja.

liite 2

NIMI: MARLEENA	MA	TI	KE	TO	PE	LA	SU
 F, d C, a							
 B, d e							
 							
 UUSI KPL							
 2 JUURI OPITTUA							
 2 HYVIN VANHA							

Harjoitustaulukko, jossa on jokaiselle päivälle tehtävät:

A = asteikko

N = nuotinlukutehtävä

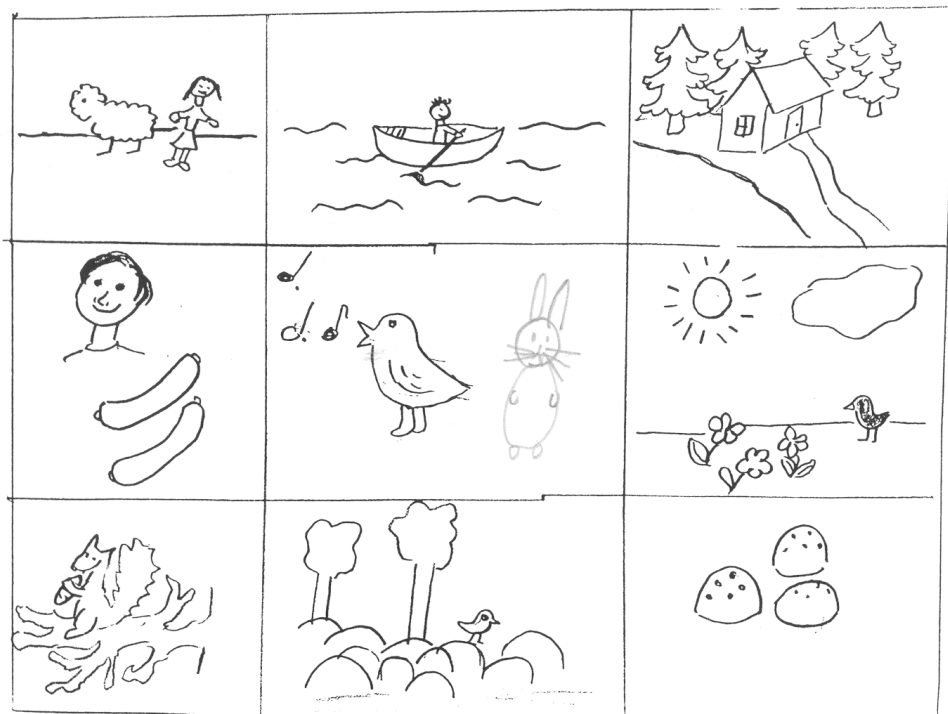
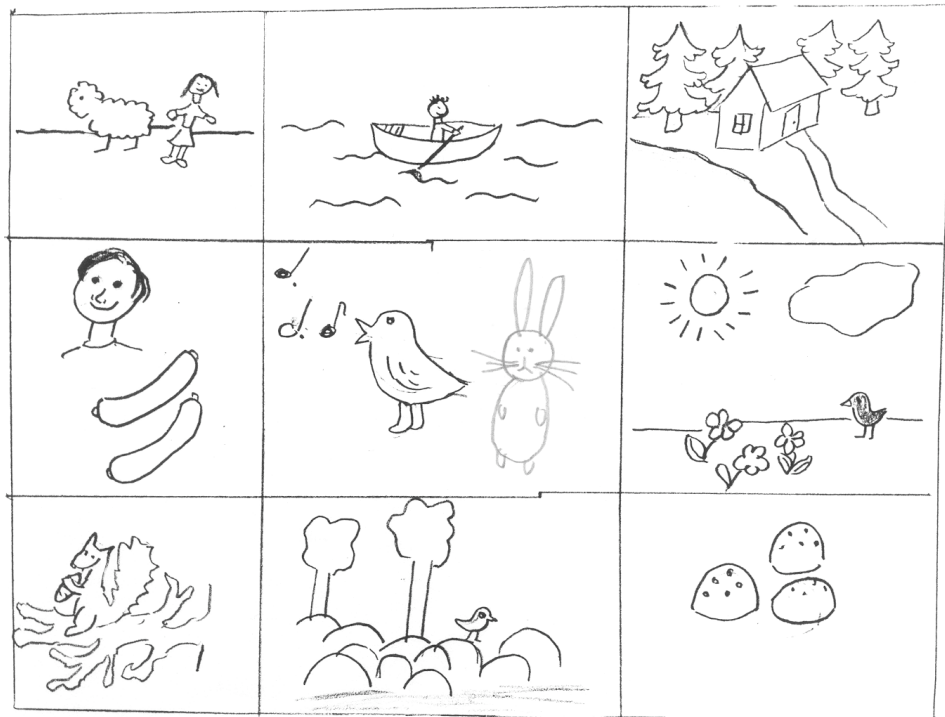
U = uusi soittoläksy tai sen osa

J = 2 viimeksi opittua kappaletta

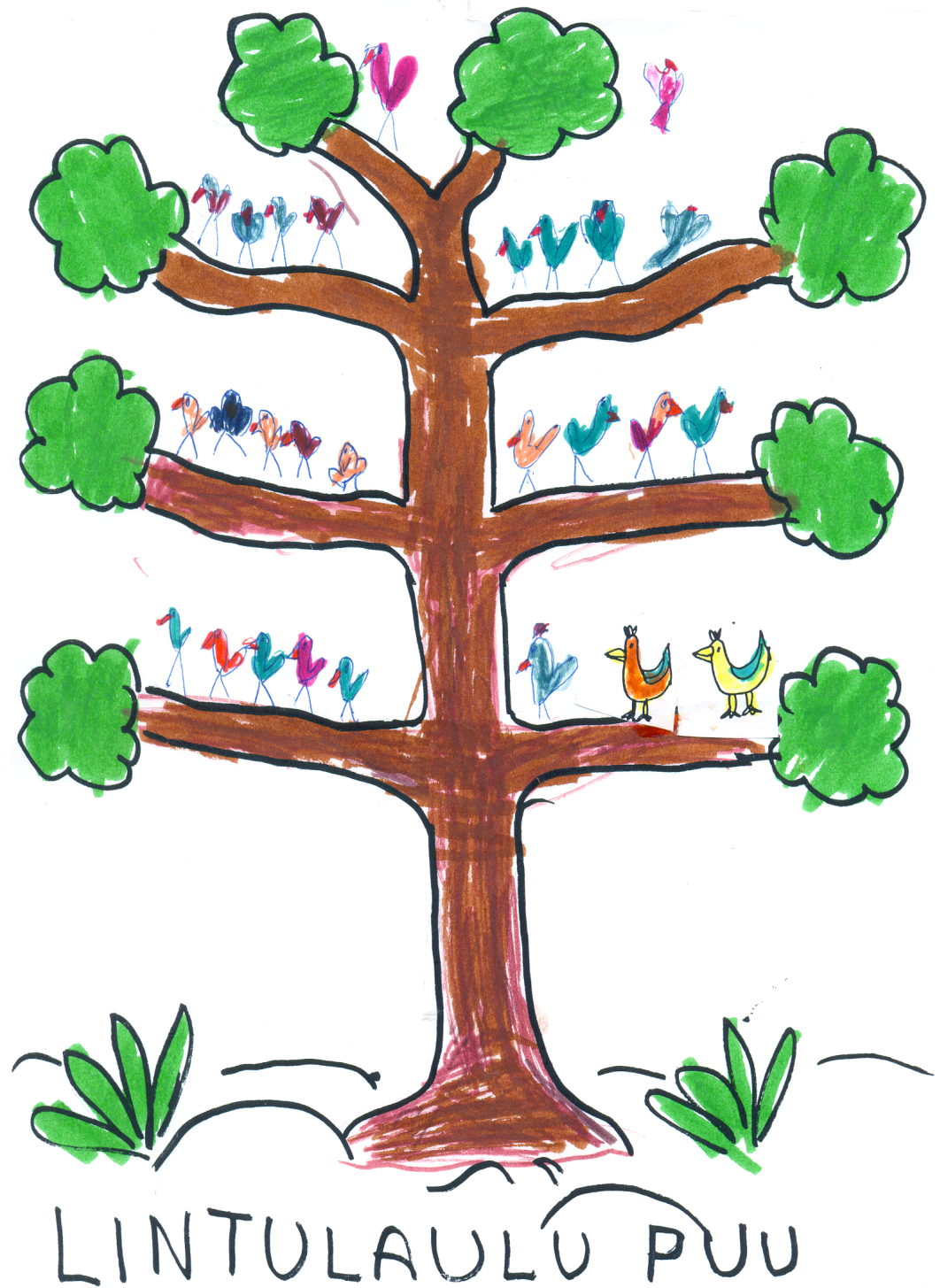
V = 2 hyvin vanhaa kauan sitten opeteltua kappaletta

Lapsi on itse valinnut kultakin alueelta soittokappaleet ja ilmeisesti äiti on piirtänyt siihen lapsen haluaman kuvan.

liite 3

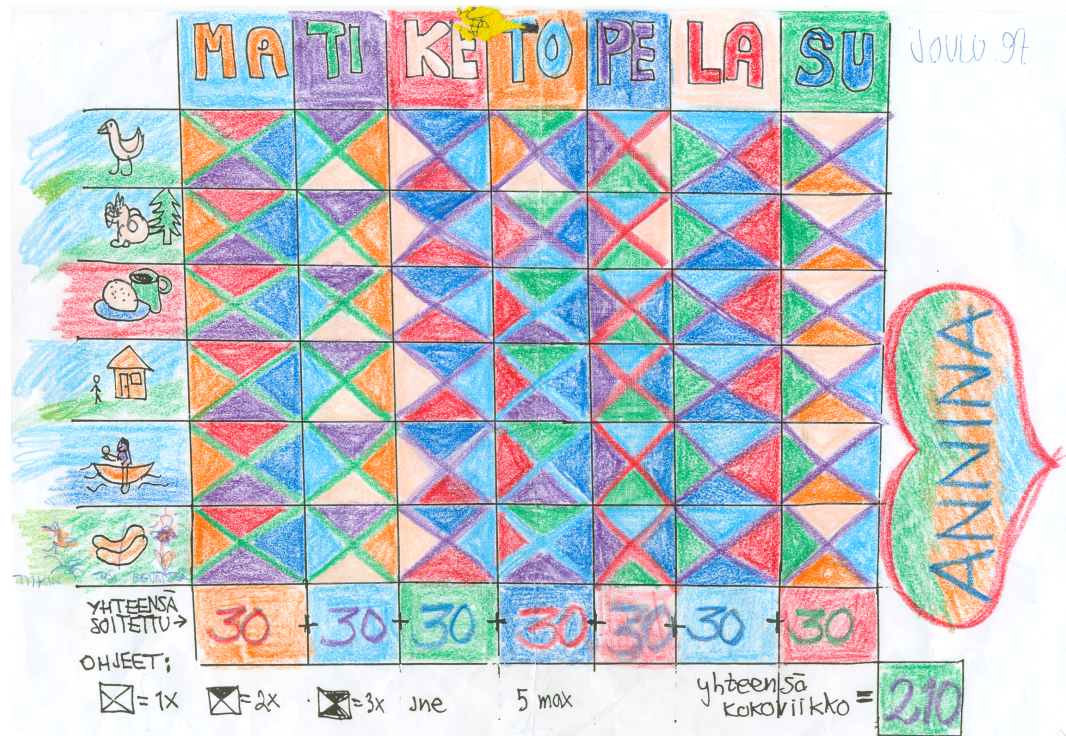

Lapsi on piirtänyt laivan upotus- peliä varten varten kuvat soittokappaleista ja opettaja on kopioinut toisen kappaleen.

Lapsi tai vanhempi on piirtänyt yhden linnun aina yhdestä soittamastaan lintulaulusta,

Liite 5

Harjoittelu taulukko

yksi rasti	=	kappale on soitettu kerran
yksi pala väritetty	=	kappale on toisen kerran soitettu
toinen pala väritetty	=	kappale on kolmannen kerran soitettu
kolmas pala väritetty	=	kappale on neljännen kerran soitettu
neljäs pala väritetty	=	kappale on viidennen kerran soitettu

Tässä harjoituksessa on kappaleita soitettu yhteensä 30 kertaa päivässä ja 210 viikossa.